

Газет 1930 жылдың 10 қазанынан шыға бастады

– Қасым-Жомарт Кемелұлы, уақытыңыздың тығыздығына қарамастан «Egemen Qazaqstan» газетіне сұхбат беруге келіскеніңіз үшін ризашылығымызды білдіреміз. Сіздің қоғамды толғандыратын мәселелер туралы пікіріңіз қазақ баспасөзі үшін өте маңызды. Сондықтан түрлі тақырыпта өзіңізбен ашық әңгіме өрбіткіміз келеді. Өткен жыл несімен есіңізде қалды?

– Осы мүмкіндікті пайдаланып, барша отандасымды тағы да Жаңа жыл мейрамымен құттықтаймын!

2023 жыл еліміз үшін маңызды оқиғаларға толы жыл болды. Біз негізгі саяси реформаларды аяқтап қалдық. Конституциялық Сот жұмысын бастады. Мәжіліс және барлық деңгейдегі мәсли-

сында басталды. Көп ұзамай басқа да өңірлерге жайылды. Орталық билік және әкімдіктер жағдайды реттеуге тырысқанымен, ел ішіндегі ахуал шиеленісіп кетті. Ортақ мәмілеге келу үшін жүргізілген келіссөздер мен диалогке толқуды ұйымдастырушылар еш мойын бұрмады.

Көптеген аймақта алғашқы қақтығыстар басталды. Мұның бәрі арнайы дайындалған жансыздары арқылы жағдайды одан әрі ушықтыруға тырысқан қаскөйлер үшін «іздегенге сұраған» болып шықты. Осындай аса күрделі жағдайдың өзінде қзққық қорғау органдары күш қолданбай, сабыр сақтады. Бұл – екінші толқын.

Жетекшілері ымыраласқан топтың айтқанын екі етпейтін және лаңкестермен, оның ішінде сырттан келген лаңке-

Қасым-Жомарт Тоқаев:

Біз озық ойлы ұлт ретінде тек қана алға қарауымыз керек

хат депутаттары жаңа ереже бойынша сайланды. Алғаш рет аудан және облыстық маңызы бар қала әкімдерін сайладық. Ауыл және аудандық маңызы бар қала әкімдерін сайлау жалғасты. Былтыр 700-ге жуық ауыл әкімі сайланды.

Біз әділ және бәсекелі экономика жүйесін құруға кірістік. Экономиканы әртараптандыру және монополиядан арылту, инфрақұрылымды жаңғырту, бизнесті қолдау, инвестиция тарту жұмыстарымен мықтап айналыстық. Әлеуметтік салада қордаланып қалған мәселелер біртіндеп шешіле бастады. Еліміздің түкпір-түкпірінде білім ошақтары, оның ішінде, «жайлы мектептер» бой көтеруде. Ауылдарда денсаулық сақтау нысандары салынып жатыр. Әлеуметтік тұрғыдан осал топтағы азаматтарға көшенді түрде қолдау көрсету үшін Әлеуметтік кодекс қабылданды. Зиянды еңбек жағдайында жұмыс істейтін азаматтар үшін арнайы төлемақы енгізілді. Табиғатты қорғауға жауапты мекемелердің қызметкерлеріне олардың өмірі мен денсаулығына төнетін қауіп-қатерге қатысты үстемеақы төленетін болды. Медицина қызметкерлерінің, мектепте, колледжде және балабақшада жұмыс істейтін педагогтердің жалақысы өсті. Ұлттық қордан балаларға қаржы беру мәселесін реттейтін заң күшіне енді. Негізгі экономикалық көрсеткіштерді, оның ішінде инфляция деңгейін ескере отырып ең төменгі жалақыны анықтайтын әдістеме қабылданды.

Осы жұмыстың бәрі 2024 жылы да жалғасады. Біз тиянақты және жоспарлы әрекет жасаймыз, мақсатқа жету үшін үздіксіз алға ұмтыламыз. Бұл – айрықша маңызды жыл болмақ. Өйткені осы кезең еліміздің алдағы бес жылдағы дамуына негіз болады.

– Ал жаңа жылдан не күтесіз? Еліміздің алдында қандай міндеттер тұр?

– Мен өткен қыркүйектегі Жолдауымда жаңа экономикалық үлгіге көшетінімізді айттым, 2029 жылға қарай жалпы ішкі өнімді қазіргіден екі есеге арттыру мәселесін басты стратегиялық мақсат ретінде белгіледім. Көп ұзамай Үкіметтің кеңейтілген отырысы өтеді. Онда еліміздің былтырғы әлеуметтік-экономикалық даму қорытындысы шығарылып, алдағы жұмыстың амал-тәсілдері айқындалады.

Ұлттық құрылтайдың отырыстары идеология саласындағы мәселелерді, ұлттың жаңа сапасын қалыптастыру ісін, қоғамның құндылықтар жүйесін жаңғырту жайын талқылайтын тиімді пікірталас орнына айналды. Бұған дейін жаздығүні шақырылып келе жатқан Құрылтайдың отырысын быыл сәл ерте-

рек, көктемде өткізетін шығармыз.

Осылайша, биыл экономикалық, қоғамдық-саяси және гуманитарлық салаларда атқарылатын жұмыстың негізгі бағыт-бағдары бірінші тоқсанда-ақ айқындалады.

Біз ұлт мүддесін ескере отырып, сындарлы әрі салиқалы сыртқы саясатты жалғастырамыз. 2024 жылы елімізде бірқатар ауқымды саммит, форумдар өтеді. Қазақстан бірнеше беделді халықаралық ұйымға, атап айтсақ, Шанхай ынтымақтастық ұйымына, Ұжымдық қауіпсіздік туралы шарт ұйымына, Азиядағы өзара іс-қимыл және сенім шаралары жөніндегі кеңеске, Түркі мемлекеттері ұйымына, Аралды құтқару халықаралық қорына, Азық-түлік қауіпсіздігі жөніндегі ислам ұйымына төрағалық етеді.

Дүниежүзілік көшпенділер ойынын өткізу де еліміз үшін айтулы оқиға болмақ. Байрақты бәсеке ұлттық спорт пен саламатты өмір салтын дәрiптeу жағынан да, Ұлы даладағы көшпенділер өркениетінің мұрагері саналатын бауырлас халықтардың мәдени-гуманитарлық байланысын арттыру тұрғысынан да маңызды екені сөзсіз.

Ел тарихында ерекше орны бар тұлғаларға құрмет көрсету дәстүрі еліміздің жалпыұлттық бірегейлігін нығайта түсуге зор септігін тигізеді. Биыл әйгілі ғалым Қаныш Сәтбаевтың туғанына 125, даңқты батырлар Сағадат Нұрмағамбетов пен Рақымжан Қошқарбаевтың туғанына 100 жыл толады. Сонымен қатар тарихшылардың пайымдауынша, Жошы ұлысының іргесі қаланғанына—800 жыл. Мемлекеттілігіміздің тамыры тым тереңде жатқанын әйгілейтін осы айтулы датаға орай кең ауқымды зерттеулер қолға алынады. Биыл Қазақстан тарихының көптомдығын әзірлеу жұмыстарын да аяқтаймыз. Бұл— өзімізден 200-ден астам, шетелден 60-қа жуық маман жұмылдырылып, тыңғылықты жасалып жатқан үлкен шаруа.

Осындай маңызды оқиғалардан бөлек, күнделікті атқарылуға тиіс жұмыстар да аз емес. Бұл жылдың ел тарихында қандай орын алатыны барша азаматымыздың ерік-жігеріне де байланысты. Мен жаңажылдық құттықтауымда биыл бәріміз тұтас ұлттың өсіп-өркендеуіне куә болатынымызды айттым. Бірақ осы мақсатқа жету үшін біз бір ел болып, білек сыбана жұмыс істеуіміз керек.

– Қасіретті Қаңтар оқиғасынан бері тура екі жыл өтті. Қаңтар Қазақстан тарихындағы жаңа дәуірге жол ашқан бетбұрыстың белесі болды. Сіз бұған дейінгі сөздеріңізде, сұхбаттарыңызда сол қайғылы оқиғаға нақты баға берді-

ңіз. Дегенмен, әлі де бірқатар сұрақ бар. Қаңтар оқиғасына әртүрлі түсініктеме беретіндер де кездеседі. Алмағайып күндерден бері біршама уақыт өтті. Қазір Сіз сол оқиғаны қалай сипаттар едіңіз? Оның басты себебі неде және оған не түрткі болды деп ойлайсыз?

– Мен бұл туралы көп ойландым, әлі де жиі ойланамын. Меніңше, қасіретті Қаңтар оқиғасына жылдар бойы қордаланған әлеуметтік-экономикалық проблемалар, жалпы тоқыраудың билік пен қоғамды аздырып-тоздыруы себеп болды. Бұл – айтпаса да түсінікті жайт.

Мен 2019 жылы Президент болып сайланғаннан кейін мемлекетіміз саяси жүйені демократияландыруға, қоғамдық өмірге еркіндік сипат беруге, экономиканы монополиядан арылтуға бет бұрды. Реформаларды әзірлеуге және оны жүзеге асыруға қоғам өкілдері, белсенді азаматтар, сарапшылар қатысты. Түрлі диалог алаңдарында, соның ішінде, менің ұсынысыммен арнайы құрылған Ұлттық қоғамдық сенім кеңесінің отырыстарында көптеген бастама көтеріліп, жан-жақты пысықталды.

Ашығын айтсам, осы жаңа бағдарымыз кейбір ықпалды адамдарға мүлде ұнаған жоқ. Олар бұл өзгерісті елімізде әбден тамыр жайған жүйеге және билік құрылымындағы өздерінің «ерекше мәртебесіне» төнген қатер деп қабылдады. Мұндай адамдар елдегі өзгеріске астыртын, кейде тіпті ашық қарсылық білдіре бастады. Ақыр соңында реформаның бетін қайтарып, өздеріне ыңғайлы бұрынғы қалыпқа оралу үшін бәрін тас-талқан етуге шешім қабылдады.

Жоғары лауазымды тұлғалардан тұратын бұл топтың күштік құрылымдарға да, қылмыс әлеміне де орасан зор ықпалы болды. Сондықтан билікті күшпен басып алуға бел буды. Тергеу мәліметтеріне жүгінсек, олар 2021 жылдың ортасына таман дайындыққа кіріскен. Сосын Үкімет сыйытылған газдың бағасын күрт өсіру туралы жан-жақты ойластырылмаған, қзққықтық негізі жоқ шешім қабылдады. Маңғыстау облысында арандатушылардың айтағына ілескен жұрт шеруге шықты.

Сол кезде Үкімет менің тапсырмаммен арнаулы комиссия құрды. Оның мүшелері қоғам өкілдерімен кездесіп, ортақ мәмілеге келу үшін бірден аймаққа барды. Бірақ наразылық шерулері экстремистік сипат алды. Оны қаскөйлер дереу өз мүддесіне пайдаланды.

Бас прокуратураның тергеуінен қаңтар оқиғасының бірнеше толқынмен өрбігенін көруге болады.

Шерулер алдымен Маңғыстау облы-

стермен байланысы бар қылмыстық топтар өршелене іске кіріскенде үшінші толқын басталды. Олар арнаулы технологияны, арандатушылар мен қарақшыларды пайдаланып, бейбіт шерулерді жаппай тәртіпсіздікке ұластырды. Ұрып-соғу, қирату, өртеу, өзгенің мүлкін қасақана жою белең алды. Дүрбелең кезінде қарулы радикалдар мен лаңкестер бір мезетте, бір ғана бұйрықпен мемлекеттік органдардың және күштік құрылымдардың ғимараттарына, қару-жарақ дүкендеріне, қзққық қорғау мекемелері мен әскери бөлімдердің қоймаларына шабуыл жасады. Мұндай оқиға Алматыда ғана емес, бірқатар облыс орталығында да болды. Қаңтар оқиғасы кезінде үш мыңнан астам қару қолды болғанын айта кеткен жөн. Оның ішінде автомат, пулемет, тіпті гранатомет және басқа да атыс құралдары бар. Оған қоса, көлік инфрақұрылымы және телекоммуникация нысандары шабуылға ұшырады. Қарақшылар мен лаңкестер өзара ұйымдасып, бір-бірімен тығыз байланыста әрекет жасағанын тағы да қайталап айтқым келеді.

Қаскөйлердің мемлекеттік төңкеріс жасамақ болған жоспарын жүзеге асыру үшін экстремистер, қылмыстық топтар және әсіре діншілдер бірге қимылдады. Олардың мақсаты ел ішіне үрей туғызу, мемлекеттік институттардың қызметін тұралату, конституциялық құрылымның іргесін шайқау, ақыр соңында билікті басып алу еді.

Сол кездегі ахуал өте күрделі болды, еліміз құрдымға кетуге шақ қалды. Бұған жол бермеу үшін барлық іс-әрекетті күндіз-түні және сағат сайын тікелей өзім бақылап отырдым. Ішкі істер министрлігі арқылы Ақорда резиденциясына түрлі шабуыл жасалғаны жатыр, соған жүк көліктері пайдаланылады деген ақпарат жетті. Маған бас сауғалап, резиденциядан кету, тіпті шетел асу туралы ұсыныс бірнеше рет айтылды. Бірақ мен бұған үзілді-кесілді қарсы болдым. Теледидар арқылы жасаған мәлімдемелерімнің бірінде қандай жағдай болса да жұмыс орнымда қалатынымды ашық айттым. Екі апта бойы тапжылмай, Ақордада болдым, күн-түн демей, шұғыл жиналыстар өткіздім. Сол аласапыран күндерде мемлекетімізді сақтап қалу, елдегі заң мен тәртіп үстемдігін қалпына келтіру ең басты міндет еді.

– Қазақстанға Ресейдің әскери қызметшілерін шақыру қаншалықты дұрыс шешім болды? Біздің мемлекетті сол кезде Ресей құтқарып қалды деген пікір көрші елде жиі айтылады.

(Жалғасы 2-3-4 беттерде).

Біз озық ойлы ұлт ретінде тек қана алға қарауымыз керек

– Аймақтарда жаппай тәртіпсіздік белең алып, жергілікті билік дәрменсіздік танытқанда, Қауіпсіздік кеңесі Ұжымдық қауіпсіздік туралы шарт ұйымына жүгіну туралы шешім қабылдады. Қазақстан оның бітімгерлік күштерін тарақтылық пен қауіпсіздікті қамтамасыз ету үшін ғана қысқа мерзімге енгізуді сұрады. Бұл жерде мына жайтқа баса мән беру керек. Біз бұл құрылымның мүшесі ретінде Ресейге емес, Ұжымдық қауіпсіздік туралы шарт ұйымына жүгіндік.

Сол кезде осы ұйымның төрағасы Армения еді. Биыл ҰҚШҰ-ға Қазақстан төрағалық етеді. Құрылым жасағы, шын мәнінде, бітімгерлік рөл атқарып, қасіретті күндерде елді жайлаған жүгенсіздікті тоқтатуға септігін тигізді. Ұйымға мүше-мемлекеттермен келісілгендей, бұл бітімгерлік күштер алдын ала ешқандай талап қоймастан, оның үстіне мерзімінен бұрын Қазақстаннан сыртқа шығарылды.

ҰҚШҰ бітімгерлік күштері лаңкестікке қарсы операцияларға қатысқан жоқ, бірде-бір оқ атқан жоқ. Армения жасағы «Ақсай» нан зауытын және «Алматы су» мекемесін, Беларусь жасағы Жетігендегі аэродромды, Тәжікстан мен Қырғыз Республикасының әскери қызметшілері Алматы қаласының бірінші және екінші жылу электр орталықтарын, Ресей жасағы үшінші жылу электр орталығы мен телекоммуникация нысандарын күзетті. Осы маңызды нысандарға лаңкестік шабуылдар жасалуы мүмкін деген қауіп болды. Сондықтан бітімгерлік күштер соларды күзетуге жіберілді. Ең бастысы, сол арқылы өз күштерімізді лаңкестікке қарсы операцияға жұмылдыруға мүмкіндік туды.

– Демек бұл жүзеге аспай қалған мемлекеттік төңкеріс қой. Ендеше Қаңтар оқиғасын халық көтерілісі, тіпті революция деп атап жүргендерге не айтар едіңіз?

– Бастапқыдағы бейбіт шерулер жаппай тәртіпсіздікке, өртеу мен қиратуға ұласқан қайғылы оқиғаларға бүкіл әлем куә болды. Кім бейбіт шеруге автомат, тапанша және суық қару ұстап барады?! Ниеті дұрыс адам әскери қызметшілерді ұрып-соғып, өлтіре ме, оларды тірі қалқан етіп, әкімшілік ғимаратқа шабуыл жасай ма?! Бейбіт шеруде дүкендер мен банктер қиратылып, тоналып, көліктер өрттеле ме?! Билік органдарының ғимараттары мен полиция бөлімдеріне жасалған шабуылды айтпай-ақ қояйын. Осындай жаппай тәртіпсіздіктің салдарынан үш миллиард долларға жуық шығын келді.

Қаңтар оқиғасының себеп-салдарын бұрмалап көрсетудің қажеті жоқ. Тура-сына көшесем, бұл халық көтерілісі болды деген пікірлер қылмыстық әрекеттерді ақтау үшін айтылуда. Барып тұрған бұзақыларды батырға балап, жұртты арандатып әрі жауапкершіліктен жұрдай сыңаржақ пайымдар қылмыстық психологияның қоғам санасына сіңуіне әкеп соқтырады. Мұндай әңгімелер – ұлттық қауіпсіздікке және халықтың жаймашуақ өміріне қатер төндіретін жаппай тәртіпсіздікке шақырумен парапар. Бұл – өте қатерлі үрдіс. Сондықтан осындай жүгенсіздікті сыңа алу мәселесіне келгенде мемлекет пен қоғамның ұстанымы ортақ болуы керек. Мен бұған сенімдімін.

– Онда азаматтар биліктің іс-әрекеті ұнамайтынын қалай білдіре алады?

– Елімізде биліктің іс-әрекетіне жария түрде келіспеушілік білдіруге толық мүмкіндік бар. Азаматтар өзін толғандыратын мәселе туралы ашық айта алады. Мен мемлекеттік органдардан «Халық үніне құлақ асатын мемлекет» тұжырымдамасына сәйкес, қоғамның пікірімен санасуды талап етіп келемін. Елімізде бейбіт жиналыстарды реттейтін демократиялық сипаттағы заң бар. Жақында петицияларды тапсыру және қарау тәртібін реттейтін заң қабылданды.

Сондықтан бір нәрсені анық білуге тиіспіз. Бейбіт шеруге тыйым салынбайды, ал жаппай тәртіпсіздіктің кез келген түріне қатаң тосқауыл қойылады. Елімізде заң мен тәртіп қана үстемдік құруға тиіс. Бұл – мен үшін мызғымас қағида. Демократияның бесігі саналатын батыс елдеріне қараңыздар, ешкім де көшеде жаппай тәртіпсіздік жасаған, мемлекеттік органдарға шабуылдаған адамның маңдайынан сипап, өбектеп

отырмайды.

Полиция жаппай тәртіпсіздікті ұйымдастырушыларды, яғни биліктің заңды талаптарына қарсы шығуға үндеген, қару-жарақ әкеліп таратқан, жағдайды ушықтырып, адамдарды күш қолдануға, маңайдағының бәрін қиратуға, өртеп-талқандауға азғырған адамдарды анықтап, әшкереледі. Ал тәртіпсіздікке кездейсоқ қатысқан, білместікпен арандап қалған адамдардың бұзақыларға қатысы жоқ. Оларға менің бастамамен рақымшылық жасалды. Бұған дейін сотталған 1205 адамның 1095-і осы рақымшылыққа ілікті. Ал жаппай тәртіпсіздікті ұйымдастырғандар мен лаңкестік әрекеті, мемлекетке сатқындығы, билікті күшпен басып алуға тырысқаны және басқа да ауыр қылмыс жасағаны үшін сотталғандар жазасын толығымен өтейтін болады.

– Келесі сұрақ сізге ұнамауы мүмкін. Бірақ бұл сауалды қоймасқа тағы болмайды. Сіз 2019 жылы Президент лауазымына сайланғаннан кейін елімізде қосарланған билік жүйесі қалыптасты-мыс деген сөз тарайды. Кейбіреулер біздің саяси жүйемізді Иранның, Сингапурдың жүйесімен салыстырды. Шынымен де, сол кезде елімізде екі билік орталығы орнағандай көрінді. Расымен солай болды ма?

– Төтесінен қойған сұрағыңызға тура жауап берейін. Конституцияға сәйкес, Президент еліміздің ішкі және сыртқы саясатының негізгі бағыттарын айқындайды, мемлекетіміздің жоғары лауазымды тұлғаларын, Қарулы Күштеріміздің жоғары басшылығын тағайындайды және оларды қызметінен босатады. Сондай-ақ Мемлекет басшысы еліміздің Жоғарғы Бас Қолбасшысы саналады.

Алайда бәзбіреулер қосарланған билік жүйесін орнатуға талпынғаны, тіпті, мұндай әрекеттерді әдейі әрі мұқият ұйымдастырғаны рас. «Билік транзиті» кезіндегі ахуалды саясаттағы айлакерлер өз мүддесіне пайдаланып, қосам-жарланған билік орталығын құруға тырысты. Елімізде Президент әрі Жоғарғы Бас қолбасшы лауазымы бір бөлек, бұрынғы Президент иеленген Қауіпсіздік Кеңесінің Төрағасы лауазымы бір бөлек болды. Осы екі лауазымның иелері бір мезетте қатар қызмет атқарды. Түптің түбінде бұл жағдайдың билікте қатаң текетірес туғызбай қоймасы анық еді.

Мұны аз десеңіз, дәл осы жағдай Қаңтар дағдарысына әкеп соқтырған алғышарттың бірі болды. Өйткені ымыраласқан қаскөйлер өздері ойлап тапқан қосарланған билік, яғни «тандем» идеясын дәріптеп, оны өз мүддесіне пайдаланғысы келді. Кейбір лауазымды тұлғалардың, оның ішінде бұрынғы Әділет министрінің мәртебе жағынан Елбасы Президенттен жоғары тұратынын айтқаны естеріңізде шығар. Кейбір шенеуніктер біресе ана, біресе мына кабинетті жағалап жүрді. Олар ойнақтап жүріп, ақыры от басты. Мен кейінірек Нұрсұлтан Әбішұлы Назарбаевқа оның жақын серіктерінің саяси қитұрқылығы еліміздің тас-талқанын шығара жаздағанын ашық айттым.

Қалай десек те, мемлекетте үлкен және кіші президент деген болмауы керек деп санаймын. «Кеттің бе – қайырылма!» Болашақта ел тізгінін ұстайтын азаматтар осы жағдайдан сабақ алып, мұндай нәрседен қашық болуға және тек қана мемлекеттің мүддесі мен қоғамның береке-бірлігін ойлауға тиіс.

Өкінішке қарай, ішкі саяси дағдарысқа байланысты туындаған сын сағатта негізгі құқық қорғау органдары басшыларының бетпердесі сыпырылып, олардың кәсіби биліксіздігі, қала берді сатқындығы әшкерә болды.

Ата заңға сәйкес жұмыс істейтін орнықты әрі тиімді мемлекеттік институттар жүйесін құру ауадай қажет екені Қаңтар оқиғасынан айқын көрінді. Біз бір ел болып, бұл дағдарысты еңсердік, қиындыққа қасқая қарсы тұрып, одан тіпті шыңдалып шықтық. Азаматтарымыздың бекем бірлігінің және барлық деңгейдегі билік өкілдерінің батыл іс-әрекетінің арқасында алапат апаттың бетін қайтарып, елдегі ахуалды тұрақтандыра алдық. Кейін кейбір қаскөйлер төрге кезінде халық жауапты сәтте жддырықтай жұмыла біледі, билік қандай қатерге де қаймықпай төтеп бере

алады деп еш күтпегенін мойындады.

– Қаңтар оқиғасынан кейін Сіз түбегейлі саяси реформаларды жүзеге асыруға кірістіңіз. Оны Батыс та мойындап отыр. Енді кешегі күнге оралмайтынымызды аңғартатын «асудан» астық деуге бола ма? Қайтадан кері кетпейтінімізге қандай кепілдік бар?

– Мен саяси реформалардың 2019 жылы басталғанын айтып өттім. Сол кезде Ұлттық қоғамдық сенім кеңесі құрылды. Кеңесте маңызды заңнамалық бастамалар әзірленіп, жүзеге асырылды. Сайлау, саяси партиялар, Парламент туралы заңдарға елеулі өзгерістер енгізілді. Елімізде олигополияның диктатурасы туралы алғаш рет ашық айтыла бастады.

Бұл өзгерістер саяси және экономикалық монополия үстемдік құрып тұрған кезде жалғанды жалпағынан басып жүргендерге қауіп төндірді. Сондықтан олар уақыт тегершігін кері айналдырып, бұрынғы күніне оралу үшін жанталасып бақты. Бұдан еш нәтиже шыққан жоқ.

Қаңтар оқиғасынан кейін бәзбіреулер «енді билік қылбұрауды қайтатып, режімді сақтап қалу үшін барын салады» деп қауіптенді. Бірақ біз керісінше жасадық. Күрделі болса да, дұрыс жолды таңдадық.

Саяси жаңғыру үдерісі 2022 жылы тың қарқынмен жалғасты. Реформаның басты міндетінің бірі барынша әділ әрі теңгерімді саяси жүйе құру болды. Оған қоса, ат басын артқа бұру, яғни саяси өзгерістерді кері қайтару мүмкін болмайтынды, сонымен бірге реформалар қоғамдық өмірдегі қалыпты құбылысқа айналатындай ахуал қалыптастыру маңызды еді. Сол үшін конституциялық реформа аясында кертартпалыққа бірқатар тосқауыл қойылды.

Біріншіден, біз Ата заңның үстемдігін қамтамасыз ететін, конституциялық бақылауды жүзеге асыратын жоғары орган – Конституциялық Сотты қайта қалпына келтірдік. Біреулерге Конституциялық Кеңестің аты ғана өзгергендей көрінуі мүмкін. Шын мәнінде, оның заты түбегейлі өзгерді.

Конституциялық Сот шешімдерінің күшін ешкім жоя алмайды. Оның шешімдеріне, соның ішінде азаматтардың конституциялық құқықтарына қатысты байламдарына күмән келтіруге, Президенттің де еш қақы жоқ.

Ата заңға енгізілуі мүмкін кез келген өзгеріс пен толықтыру Конституциялық Соттың оң қорытындысы болса ғана республикалық референдумға немесе Парламенттің қарауына шығарылады.

Конституциялық Сотта он бір қазы бар екені белгілі. Соның алтауын, яғни көпшілігін, Парламент палаталары тағайындайды. Ал төрағасын Президент тағайындағанымен, міндетті түрде Сенаттың келісімі қажет.

Екіншіден, негізгі ұстанымдар Конституцияда нақты айқындалып, біржола бекітілген. Мысалы, Ата заңның 91-бабына сәйкес, Конституцияда белгіленген мемлекеттің тәуелсіздігі, біртұтастығы мен аумақтық тұтастығы, оны басқару нысаны, Республика қызметінің түбегейлі принциптері және осы жерде айрықша атап өтейін, Президент жеті жыл мерзімге бір рет қана сайланады деген ереже еш өзгермейді.

Үшіншіден, реформалардың нәтижесінде Мәжіліс жаңа сайлау жүйесімен, яғни партиялардың тізімі және бірмандатты округтер арқылы жасақталатын болды. Мәжілістің өкілеттігі де айтарлықтай кеңейді.

Бір сөзбен айтсақ, ескі жүйе келмесе кетті. Қазақстандағы саяси реформалар жүйелі ғана емес, ешқашан кері қайтпайтын түбегейлі сипатқа ие болды деп сеніммен айта аламыз. Мұның еліміз үшін айрықша маңызы бар. Себебі ұлттың саяси сана-сезімі түбегейлі өзгерді. Жұрттың құқықтық сауаттылығы мен белсенділігі демократиялық жаңғырудың басты кепіліне айналды. Тоқетерін айтсақ, кері кетуге халықтың өзі жол бәрмейді және елге жаңа леп әкелген осы өзгерістерді табандылықпен қорғайды. Мен бұған бек сенімдімін.

– Дегенмен, билікті сынап жүргендер, оның ішінде Батыстың өкілдері де, Қазақстанда әлі күнге дейін саяси тұтқындар бар деп жатады. Бұған не дейсіз?

– Саяси қудалау бар деп айту үшін цензура, арнаулы заңдар мен жазалаушы органдар болуы керек. Қазіргі Қазақстанда мұның ешқайсысы жоқ. Біздің заңнамаларымызда азаматтарды саяси көзқарасы үшін қудалауға негіз болатын бірде-бір жарлық, бірде-бір заң, бірде-бір нормативтік құжат жоқ.

Керісінше, реформалардың нәтижесінде адам құқықтарын қорғау жүйесі нығая түсті. Заңдарға қазылардың тәуелсіздігін күшейтетін түзетулер енгізілді. Алқа билердің қарауына жататын істердің аясы кеңейді. Адам құқықтары жөніндегі уәкіл институты толық жұмыс істеп тұр. Оған конституциялық мәртебе берілді. Мен былтыр желтоқсан айында адам құқықтарына қатысты екінші Жарлыққа қол қойдым. Мұның бәрі осы салада дәйекті әрі түбегейлі өзгеріс жасалып жатқанын көрсетеді.

Мемлекеттің басты міндетінің бірі – заңның мүлтіксіз орындалуын, тәртіптің қатаң сақталуын толық қамтамасыз ету. Сондықтан заң бұзған кез келген адам жауапқа тартылады. Ал заң мен тәртіпті сақтау мәселесіне азаматтардың идеологиялық ұстанымы мен саяси көзқарасының еш қатысы жоқ. Заң бәріне ортақ.

Кейбіреулер прокуратура органдарының ескертуіне қарамастан, адам түсініп болмайтын кесірлік көрсетіп, заң бұзды. Ондай адамдар өзін заңнан жоғары қойып, «Атың шықпаса, жер өрте» деген ұстаныммен елге танымал болғысы келетін сияқты.

Көптеген тәуелсіз бұқаралық ақпарат құралы жұмыс істеп тұрған, саяси цензура атымен жоқ елде саяси қудалау бар деу қаншалықты орынды?

Ол аз десеңіз, жаңа заң қабылданып, бейбіт жиналыс өткізу үшін рұқсат алудың орнына хабарлау тәртібі енгізілген соң, Қазақстандағы бейбіт жиындардың саны еселеп артты.

Мен түйткілдердің түйінін айқай-шумен алаңда емес, диалог үшін арнайы құрылған орындарда, ең алдымен, Парламентте өркендетті жолмен, саликалы түрде тарқату керек деп үнемі айтамын.

Қазір Парламентте түрлі көзқарастағы қоғам өкілдерінің мүддесін білдіретін сан алуан саяси күштер бар. Парламенттік оппозиция институты заң жүзінде бекітілді.

Соңғы сайлауда Мәжіліске алты партия өтті. Оның үшеуі алғаш рет депутаттық мандатқа ие болды. Тіпті қазір Парламентте отырған партияның бірі – әуел бастан оппозициялық ұстанымдағы ұйым.

Көптеген шетелдік сарапшылар мен әріптестер, соның ішінде Батыс елдерінің мамандары, Қазақстандағы демократиялық реформалардың озық үлгіде екенін айтып, оған қолдау білдіріп отыр. Шынымен де, біз геосаяси төңірегімізде ауқымды демократиялық өзгеріс жасап, адам құқықтарын қорғау ісінде зор табысқа жеткен бірден-бір елміз.

– Әлеуметтік желіде Президент Конституцияға қатысты референдум өткізіп, 2026 жылы тағы да сайлауға түсуді жоспарлап отыр деген қауесет тарап жатыр. Бұл рас па?

– Бұл – жалған ақпарат. Бұдан былай әркім ойына келгенін істеп, Ата заңға оңды-солды өзгеріс енгізе алмайды. Ал осындай маңызды мәселеге келгенде, тіпті мүмкін емес. Мен бұған нық сенімдімін. Конституциялық реформа Ата заңға қалай болса солай өзгеріс енгізе беру үшін жасалған жоқ.

Президент лауазымына бір-ақ рет сайлану туралы ереже енді ешқашан өзгермейді. Бұл талап мемлекетіміздің тәуелсіздігі, біртұтастығы, аумақтық тұтастығы және басқару нысаны туралы нормалар сияқты мызғымастай етіп бекітілген.

Ақыры осы тақырып қозғалған екен, бұған қатысты кейбір жайтқа кеңірек тоқталып, мән-жайын аша кетейін. Мен жетіжылдық бір ғана мерзім туралы идеяны осыдан 15 жыл бұрын жабық пікірталастарда айтып жүрдім. Сол кезде ұсыныс аса қолдау таба қоймады. Өзім Президент болып сайланғаннан кейін, осы бастамамың артықшылығы мен кемшілігін әбден салмақтап, оны қалай жүзеге асыруға болатынын жөнінде көп ойладым.

Суперпрезидентке тән өкілеттіктерді жою үшін 2022 жылы Конституцияға бірқатар маңызды өзгеріс енгізілді. Мен сол кезде жетіжылдық бір мерзім идеясын қайта ұсындым. Бастамама бүкіл халық қолдау білдірді. Осымен бұл әңгіме тамам.

– Экономика тақырыбына ойыссақ. Сіз былтырғы Жолдауыңызда Әділетті Қазақстанның жаңа экономикалық бағдарын жарияладыңыз. Онда 2029 жылға қарай ұлттық экономиканың көлемін екі есе арттырып, 450 миллиард долларға жеткізу көзделген. Алайда Халықаралық валюта қоры мен Дүниежүзілік банктің болжамдарына сенсек, 2023-2024 жылдары ел экономикасының өсімі 3-4 пайыздан аспайды. Мұндай қарқынмен мақсатқа жете аламыз ба?

– Әрине, бұл – жетуге болатын меже. Халықаралық валюта қорының сарапшылары 2023 жылдың қорытындысы бойынша Қазақстанның Ішкі жалпы өнімі қазіргі бағамен есептегенде 259 миллиард доллардан асады, яғни 2022 жылмен салыстырғанда 15 пайызға артады деп бағалап отыр. Бұл – Орталық Азиядағы ең жоғары ақшалай өсім. Жан басына шаққандағы ішкі жалпы өнім де өсіп келеді. Бұған қатысты болжамды көрсеткіш былтыр 13 мың долларға жуықтады.

Оның жыл сайынғы өсімі 1,6 мың доллар болады деп бағалануда. Халықаралық валюта қорының болжамына сәйкес, 2028 жылға қарай бұл көрсеткіш отыз пайыздан да көбірек артып, 16,8 мың долларға жетеді.

Шын мәнінде, мен үшін макроэкономикалық көрсеткіштер соншалықты маңызды емес, азаматтардың тұрмыс сапасының іс жүзінде жақсаруы одан әлдеқайда маңыздырақ.

Халқымыз «Жақсы сөз – жарым ырыс» дейді. Үкімет экономиканы басқарудың тың тәсілдерін қолдана алса, жаңа айтылған жақсы болжамдар ақиқатқа айналады. Осы орайда негізгі екі бағытқа тоқталайын.

Біріншіден, еліміздің өркендеуіне жол ашатын бірқатар нақты міндетті шешу қажет. Сондай міндеттің бірі – ауқымды өнеркәсіп жобаларын жүзеге асыру. Қыркүйектегі Жолдауда Үкіметке мұндай жобаларды анықтау және Инфрақұрылымды дамыту жоспарын әзірлеу туралы тапсырма берілді. Бұл жобалар ірі бизнес өкілдерімен, институционалды инвесторлармен және сарапшылармен бірге пысықталып, нақты жұмыс жасалып жатыр.

Тағы бір маңызды міндет – инвестиция тарту. Бұл міндетті орындауға жекешелендіру және активтерді қайтару науқандары да септігін тигізеді. Қомақты инвестиция болса, экономика қарқыны үдейе түседі және жаңа мүмкіндіктер пайда болады. Осы орайда мен жақында Инвестиция штабын құру туралы Жарлыққа қол қойдым. Бұл штабқа еліміздегі инвестициялық ахуалды жақсарту және инвестициялық жобаларды сапалы жүзеге асыру үшін ауқымды өкілеттік берілген.

Екінші бағыттағы жұмыс экономиканың барлық саласына қатысты «ойын тәртібін» белгілейтін жүйелі реформаларды жүзеге асыру шараларын қамтиды.

Менің тапсырмаммен Үкімет мемлекет пен бизнестің қарым-қатынасын қайта құрауға мүмкіндік беретін жаңа Салық кодексіні әзірлеп жатыр. Салық жүйесін жетілдіргенде тек төлем жинау тәсілімен шектеліп қалмау өте маңызды. Бір жағынан, инвесторларға қолайлы жағдай жасау керек. Екінші жағынан, бюджет кірісінің азайып кетпеуіне мән берген жөн. Яғни таразы баасын тең ұстау қажет.

Жаңа Бюджет кодексі де – өте маңызды құжаттың бірі. Біз «қазына қаражатына» деген көзқарасымызды өзгертіп, оны тиімді, жөнімен әрі үнемдеп жұмсауға тиіспіз.

Бұл ретте мемлекеттік сатып алу ісін және мемлекет пен жеке сектордың серіктестігін реттейтін жаңа заңдар елеулі рөл атқарады. Осы құжаттар мемлекеттік сатып алу ісінің ашық болуын да қамтамасыз етеді. Сондай-ақ экономиканы дамытуға қажетті қаражат қорын қалыптастыруға септігін тигізеді.

Квзимемлекеттік сектордың тиімділігін арттыруға көп көңіл бөлу қажет. Қазір бұл секторды жаңғырту шаралары айқындалып, іске асырылып жатыр.

Сіздің сұрағыңызға жауап бере отырып, мына мәселеге назар аударғым келеді. Әлемдегі экономикалық ахуал біздің елге де салқынның тигізетіні сөзсіз. Алайда кез келген қиындық жаңа мүмкіндікке жол ашады. Үкіметтің жел қайдан соқса да желкенді өзіне оңтайлы бұра алатындай, жан-жақты ойластырған

жоспары болуға тиіс. Экономиканың өсімін ынталандыру шаралары мен құрылымдық реформалар қатар жүруі керек. Нақтырақ айтсақ, кәсіпкерлік пен бәсекені дамыту, жекеменшікті қорғау, әділ сот төрелігі болуы өте маңызды. Сонда ғана көздеген мақсаттарымыздың бәріне қол жеткізіп, белгіленген мерзімде ұлттық экономика көлемін екі есе ұлғайта аламыз.

– Несиесін өтей алмай жүрген адамдар біздің газетімізге жиі хат жазып, қоңырау шалады. Жалпы, халықтың қарызға батуы күрделі мәселе болып тұр. Осы мәселені шешу үшін не істеліп жатыр?

– Мен азаматтарымыздың қарызға белшеден батқанына қатты алаңдаймын. Себебі бұл мәселе жұрттың әлеуметтік жағдайына және еліміздегі қаржы жүйесінің тұрақтылығына тікелей әсер етеді. Мен 2019 жылы Мемлекет басшысы ретінде қол қойған алғашқы құжаттың бірі қиын жағдайға тап болған азаматтардың борышын азайту туралы Жарлық еді. Сол уақытта 500 мың адамның кепілсіз алған несиесі кешірілді. Бұл бірреттік шара болатын. Ал 2023 жылы жеке тұлғалардың банкроттығы туралы заң күшіне енді. Мұның бәрі мәселенің ушығып кетпеуіне ықпал етті. Осы жағдайды түбегейлі өзгерту үшін былтырғы Жолдауымызда Үкіметке тың шараларды қолға алуды тапсырдым.

Негізінен, бұл жағдайға жұрттың қаржылық сауаттылығының төмендігі себеп болып отыр. Екінші жағынан, тұтыну несиесін беру тәртібін және коллектор ұйымдарының қызметін қатаң реттеу керек.

Сол үшін нақты шаралар қолға алынып жатыр. Мысалы, соңғы жылдары банктер мен микрокредит ұйымдарына қойылатын тұтыну несиесі капиталының көлеміне қатысты талаптар бес есе күшейтілді. Төлеу мерзімі өтіп кеткен бәреңге бар адамдарға несие беруге тыйым салынды. Сондай-ақ қарызын уақтылы өтей алмаған борышкерге 90 күннен әрі айыппұл салуға болмайды. Коллектор агенттіктеріне тұрақты тексеру жүргізіледі.

Борышкерлер құқығын қорғау үшін несие беру туралы заңнамаға енгізілетін түзетулер әзірленді. Бұл өзгерістер банктерге, микрокредит ұйымдарына және коллектор агенттіктеріне талапты одан да күшейте түседі. Несиелерді коллектор компанияларына сатуды шектеу ұсынылады. Коллектор компаниялары қарызды өзіне алған соң мәселені реттеп көруге міндетті болады. Банк омбудсменінің өкілеттігі де кеңейтіледі. Қазір бұл құжатты Мәжіліс депутаттары қарап жатыр. Мен бұл бастаманы қолдауға дайынмын.

– Қазір көптеген отандасымыз қымбатшылық белең алғанына, тарифтердің өсіп бастауына, жұмыссыздық мәселесінің шиеленіскеніне және аймақтардағы жалпы ахуалға алаңдап отыр. Күнделікті күйбеңнен және аяқ астынан туындайтын түйткілдерден бас көтере алмай жатқан қазіргі Үкіметтің стратегиялық міндеттерді іске асыруға қауқары бар ма? Сіз Үкімет жұмысының тиімділігіне қандай баға бересіз?

– Кез келген елдің Үкіметі стратегиялық міндеттері мен күнделікті жұмысын қоса атқарады. Бізде де солай. Ең бастысы, тиімді жоспарлау және ресурстарды орындау пайдалану керек.

Үкіметтің қазіргі құрамы былтыр көктемде ғана жасақталды. Конституциялық реформа жасалып, Парламент сайлауы өткен соң алдыңғы Парламенттің де, Үкіметтің де мандаты күшін жойды. Конституцияға сәйкес бұрынғы Үкімет жаңадан сайланған Мәжіліс депутаттарының алдында өз өкілеттігін тоқтатты. Сайлауда ең көп дауыс алған «Аманат» партиясы Премьер-Министрдің кандидатурасын ұсынды. Әрине, партия мұны Президентпен ақылдаса отырып жүзеге асырғанын жасырмаймын. «Аманат» партиясының сайлау алдындағы тұғырнама-сының экономикаға қатысты бөлігі қазіргі Үкіметтің бағдарламасы негізінде жасалды.

Бүгінде Үкіметтің өкілеттігі айтарлықтай кеңейді. Қыркүйек айында құрылымы өзгерген Президент Әкімшілігі еліміздің әлеуметтік-экономикалық дамуына қатысты стратегиялық бағыттарға баса назар аударатын болды. Енді Әкімшілік бұрынғыдай Үкіметті, кейбір министрліктер мен ведомстволарды жетелеп жүрмейді. Президент Әкімшілігі атқарушы биліктің қызметіне араласпай, басты саяси штаб ретінде ғана жұмыс істейді. Осыған дейін екі органның да құзырында болған бірқатар өкілеттік Үкіметке берілді. Түрлі салаға қатысты шешім қабылдау құқығы Үкіметке және басқа да жауапты органдарға өтті. Аймақтардың бюджетке қатысты дербестігі арта түсті.

Бір сөзбен айтсақ, қазір Үкіметтің өнімді жұмыс істеуі үшін мүмкіндіктері жеткілікті. Атқарушы билікке жан-жақты ойластырылған іс-қимыл стратегиясы және өз міндетін тиімді жүзеге асыруға деген ынта-жігер ғана қажет. Дербестікке және қосымша өкілеттікке ие болуға ұмтылған Үкімет қалағанын алды. Бірақ «алмақтың да салмағы бар», оларға қойылатын талап та күшейді. Үкімет мұны түсінуге тиіс.

– Еліміздің отын-энергетика кешені мен коммуналдық шаруашылығының үздіксіз жұмыс істеуін қамтамасыз ету – Үкіметтің міндеті. Қазіргі Үкімет бұл міндетін әуірілдеп, әрең атқарып отыр дегу болады. Апаттардың салдарымен күресіп, қыстың көзі қырауда еліміздің түкпір-түкпіріндегі елді мекендерді жылумен, жарықпен, сумен шұғыл қамтамасыз етуге тура келеді. Қалайша осындай жағдай қалыптасып отыр?

– Жылу электр орталықтарындағы және тұрғын үй-коммуналдық шаруашылығындағы мүшкіл ахуал – көп жылғы салғартықтың салдары. Осы саладағы түйткілдер бір күнде аяқ астынан пайда бола қалған жоқ. Оның бәрі жылдар бойы қордаланған мәселелер екені баршаға мәлім. Өңірлердегі жылу орталықтары мен басқа да құрал-жабдықтардың 80 пайызы әбден тозған. Өткен жылдарда коммуналдық шаруашылыққа салынған инвестиция бұл саланың қажетін өтеуге жеткіліксіз болды.

Электр энергетикасы нысандарында болып жататын кішігірім оқиғаларды дардай қылып көрсетіп, жылумен қамтамасыз ету ісіндегі болмашы олқылықты «қасіретке айналдыруға» ұмтылатын әлеуметтік желідегі белсенділер отқа май құйып, елді дүрбеленге салып жүр.

Бүкіл Қазақстандағы инженерлік инфрақұрылымды толық жаңғырту – өте ауқымды әрі күрделі міндет. Бұл мәселе біртіндеп шешіліп жатыр. Көктем-жаз айларында Үкімет пен әкімдіктер жылу маусымына дайын болу үшін біраз жұмыс жасады. Жағдайы сын көтермейтін бірқатар нысанды жөндеді.

Ең алдымен, күрделі апаттардың алдын алып, үйлерге жылуудың үздіксіз берілуін қамтамасыз ету керек. Бірақ жаңа қуат көздерін ашу, желілерді біртіндеп жаңарту және коммуналдық саланы түгел жаңғырту басты міндет екенін ұмытпаған жөн.

Қазір жылу желілері әрең жұмыс істеп тұр. Үкімет пен әкімдіктер батыл қимылдап, қажетті шараларды дереу қолға алуы керек. Онсыз болмайды.

– Мұның бәрі еліміздегі энергетикалық қауіпсіздік нысандарының жай-күйі көңіл көншітпейтін білдіреді. Сіз Жолдауыңызда АЭС салу-салмау мәселесі жалпыхалықтық референдум арқылы шешіледі деп мәлімдедіңіз. АЭС «жасыл» энергия саналғанымен, қоғамда бұған қатысты әртүрлі пікір айтылып жүр. Мұндай нысан салу туралы жоспардың геосаяси астары да жоқ емес. Сіздің ұстанымыңыз қандай?

– Қазақстан үшін таза атом энергиясының мәні зор. Бұл – ел экономикасының болашағына тікелей әсер ететін айрықша маңызды мәселе. Біз табиғи уран өндіру көлемі жағынан әлемде бірінші орын аламыз. Ядролық отын компоненттерін де өзіміз өндіреміз. Сол себепті мен еліміздің аумағында АЭС салу жайына айрықша мән беремін. Түптеп келгенде, энергетика қауіпсіздігі мәселесін геосаяси мүдде емес, нақты қажеттілік пен мүмкіндіктер тұрғысынан қарастырып, ғылыми зерттеулер негізінде шешкен жөн.

Ел ішінде АЭС құрылысына үзілді-кесілді қарсылық білдіріп жатқандар да бар. Бұл – түсінікті жайт. Көпшілік Семей ядролық полигонының қасіретін ұмыта қойған жоқ. Мұқият назар аударуды қажет ететін басқа да күрделі жайттар бар. Мысалы, жобаның құны мен экологияға әсерін қаперден шығаруға болмайды.

Сондықтан бұл бастаманың мән-маңызын ескере отырып, АЭС құрылысына қатысты мәселені жалпыхалықтық референдумға шығаруды ұсындым. Халқымыз үшін аса маңызды осындай шешімдердің референдум арқылы ғана қабылданатыны 2019 жылғы сайлау алдындағы бағдарламада нақты көрсетілді. «Халық үніне құлақ асатын мемлекет» тұжырымдамасы мен Әділетті Қазақстан қағидаттарының іс жүзінде орындалуы дегеніміз – осы.

Болашақта әлі талай қоғамдық талқылау өткізіледі. Азаматтар референдумда дауыс берген кезде АЭС салуды жақтаған немесе қарсы болған сарапшылардың дәйекті пікірлерін барынша таразылап, ой елегінен өткізіп барып шешім қабылдауға тиіс. АЭС саламыз ба, салмаймыз ба – мұны халық шешеді.

– Былтыр сыртқы саясат саласында ауқымды жұмыс атқарылды. Қазақстан түрлі саммиттер мен форумдарда өз ұстанымын барынша салмақты жеткізе білді. Сіз әлемдік деңгейдегі көшбасшылармен көптеген кездесу өткіздіңіз. Әсіресе, өңірлік «С5+» үлгісіндегі басқосулардың маңызы арта түсті. Мұның бәріне Сіздің әлемдік дипломатиядағы абырой-беделіңіз де белгілі бір дәрежеде ықпал еткені анық. Алдағы уақытта сыртқы саясатымызда қандай айтулы оқиғалар болмақ?

– Қазақстан тиімді әрі сапалы сыртқы саясат жүргізу арқылы өзінің ұлттық мүддесін қорғап, стратегиялық міндеттерін орындап келеді. Біздің өзгермейтін мақсат-мұратымыз бар. Бұл – еліміздің егемендігі мен аумақтық тұтастығын сақтау, Қазақстан азаматтарының құқықтары мен мүдделерін қорғау, экономикамыздың орнықты дамуына барынша қолайлы жағдай жасау. Мен он жыл Сыртқы істер министрі болғанда осы басымдықтарды айқындауға тікелей атсалыстым. Қазіргідей аумалы-төкпелі геосаяси жағдайда бізге шетелдік серіктестеріміздің бәрімен, әсіресе, көршілерімізбен өзара тиімді ынтымақтасуы маңызды.

Сіз «С5+» үлгісіндегі ықпалдастықтың өзектілігі артып келе жатқанын дұрыс аңғардыңыз. Орталық Азия – геосаяси ахуалға қатысты өз пайымы бар әрі қарқынды дамып жатқан аймақ. Бүгінде бұл өңір сауда, инвестиция, бизнес, инновация үшін жаңа мүмкіндіктер орны болып отыр. Сол себепті әлем елдері Орталық Азияға айрықша назар аударуда. «С5+» үлгісі маңызды диалог алаңына айналды.

Тұрақты әрі өзара сенімге негізделген жоғары деңгейдегі диалогтер болмаса, аймақтағы мемлекеттердің басқа да ықпалды елдермен қарым-қатынасын қарқынды дамытуы неғайбыл еді. Соңғы жылдары бұл бағытта біршама ілгерілеу бар. Әсіресе, Орталық Азия мемлекеттері басшыларының жыл сайынғы консультативтік кездесулері нәтижелі өтіп келеді. Айтпақшы, Қазақстан төраға ретінде биыл да осындай үлгідегі кездесу ұйымдастырады. 2024 жылы еліміз өңірлік және халықаралық деңгейдегі бірқатар ықпалды ұйымдар мен бірлестіктерге төрағалық ететінін жаңа ғана айтып өттім.

Тағы бір маңызды шара – Астана халықаралық форумы. Биылғы маусым айында өтетін алқалы жынға әлемнің көптеген көшбасшысы мен жаһандық деңгейдегі компаниялардың жетекшілері қатысады. Жиында климаттың өзгеруі, азық-түлік тапшылығы және энергетикалық қауіпсіздік сияқты барша елдерге ортақ мәселелер талқыланады.

БҰҰ Бас Ассамблеясы аясында Франциямен бірлесіп «One Water Summit» халықаралық форумын өткізу туралы уағдаластықтың мән-маңызы зор. Бұл басқосу климаттың өзгеруіне қатысты жаһандық қозғалысқа сүбелі үлес қосатын жиын болмақ.

– 2024 жылдың наурыз айында Ресейде президент сайлауы өтеді. Бұл оқиға жаһандағы және аймақтағы ахуалға қалай әсер етеді деп ойлайсыз?

– Биыл Ресейде ғана емес, АҚШ-та, Ұлыбританияда, Үндістанда, Әзербайжанда және басқа да мемлекеттерде сайлау өтеді. Сондай-ақ Еуропарламент депутаттары сайланады. Әрине, біз осы сайлау науқандарын жіті бақылап отырамыз.

Ресейде өтетін президент сайлауының біз үшін мәні зор екені сөзсіз. Өйткені Астана мен Мәскеу арасында өте жоғары деңгейде қарым-қатынас орнаған. Ресей Қазақстанның негізгі серіктесі әрі одақтасы екені баршаға аян. Өткен отыз жылда мемлекетаралық байланыстардың іргесі беки түсті. Екі ел арасында 300-ден астам шарт пен келісім жасалған. Барлық саладағы екіжақты ынтымақтастық тетіктері жұмыс істеп тұр. Жоғары деңгейдегі саяси диалог қарқынды дамып келеді. Біз көпжақты құрылымдар аясында, сондай-ақ өңірлік тұрақтылық пен халықаралық қауіпсіздікті қамтамасыз ету барысында ықпалдаса әрекет етеміз.

Былтыр Владимир Путин Қазақстанға ресми сапармен келді. Бұл екіжақты қатынасты жандандыра түскен негізгі оқиғалардың бірі болғаны анық. Біз келіссөз барысында мемлекеттеріміздің стратегиялық серіктестігі мен қарым-қатынасы шынайы достық сипатына айнамайтынын тағы да нақтыладық.

Ресей – Қазақстанның негізгі сауда-экономикалық серіктесі. Екі елдің тауар айналымы 2023 жылдың бастапқы 10 айында 21,4 миллиард доллар болды. Өйтетін жөні де бар, біздің шекарамыз құрлықтағы ең ұзын шекара саналады.

(Соңы. Басы 1-2-3-беттерде).

Ғылым-білім және мәдени-гуманитарлық саладағы қарым-қатынасты нығайтуға әрдайым айрықша мән беріледі. Биыл орыстың ұлы ақыны Александр Пушкиннің туғанына 225 жыл толады. Бұл – Ресей ғана емес, Қазақстан үшін де маңызды оқиға. Өйткені Пушкин – хәкім Абай сияқты, қос халықтың достығы мен мәдени байланыстарының басты символының бірі.

Ресей Федерациясының әлемдік саясатта аса маңызды рөл атқаратынын және БҰҰ Қауіпсіздік Кеңесінің тұрақты мүшесі екенін ұмытпаған жөн. Ресей Президенті Владимир Путин – сөзімен де, ісімен де жаһандық ахуалға ықпал ететін тұлға. Ресейдің ұстанымымен бүкіл әлем санасатыны жасырын емес. Бұл мемлекеттің қатысуынсыз дүние жүзінде бірде-бір проблема шешілмейді. Ол айдан анық.

Сондықтан Ресей секілді алпауыт елдегі президент сайлауының халықаралық мән-маңызы қашанда жоғары және оған әлемнің көптеген елі назар аударады.

– Еліміздің сыртқы саясатында Қытаймен қарым-қатынас маңызды рөл атқарады. Соңғы жылдары Қазақстан қоғамының шығыстағы көршіге деген көзқарасы жақсара бастағаны байқалады. Болашақта ҚХР-мен ынтымақтастық қалай өрбиді?

– Бүгінде Қазақстан мен Қытайдың қарым-қатынасы достық, тату көршілік және мәңгілік стратегиялық серіктестік рухында қарқынды дамып келеді. Біз Төраға Си Цзиньпинмен бірге Қазақстан мен Қытай арасындағы ынтымақтастықтың жаңа «алтын отыз жылдығына» қадам бастық. Мен былтыр Қытайға бір емес, екі мәрте сапармен бардым. Бұл – елдеріміз арасындағы тығыз ықпалдас-тықтың айқын дәлелі.

Қытай көшбасшысымен Сианьда және Бейжіңде мазмұнды келіссөздер жүргізіп, маңызды уағдаластықтарға қол жеткіздік. Оны жүзеге асырудың нақты жолдарын белгіледік. Осындай жеке жүздесулер Астана мен Бейжіңнің байланыстары жоғары деңгейде екенін көрсетеді. Бүгінде қазақ-қытай қатынастары көпке үлгі болып отыр деп сеніммен айта аламын.

Екі елдің өзара тауар айналымы жыл санап артып келеді. Оның көлемі 2023 жылдың 10 айдағы қорытындысы бойынша 24,3 миллиард доллар жетті. Бұл – жаңа рекорд! Қазір экспортқа шығарыла-тын отандық тауар түрлерін көбейтіп, ҚХР-ға жүк тасымалын арттыру үшін белсене жұмыс істеп жатырмыз. Қытай бұрыннан Қазақстан экономикасына мол қаржы құйған ірі инвесторлардың қатарына кіреді. Осы уақытқа дейін ҚХР елімізге 24 миллиард доллар инвестиция салды.

Қытаймен ортақ шекарамыздың болуы, Шығыс пен Батыстың арасындағы ұтымды жерде тұрғанымыз қытай тауарларын түрлі бағытқа Қазақстан аумағы арқылы тасымалдауға зор мүмкіндік береді. Өйткені Бейжіңде жоғары деңгейде өткен «Бір белдеу, бір жол» атты үшінші форум аясында бірқатар маңызды құжатқа қол қойылды. Соның ішінен Транскаспий халықаралық көлік дәлізін бірлесіп дамыту жөніндегі келісімді және «Аяғез – Тачэн» бағытындағы темір жол құрылысы туралы меморандумды атап өтуге болады. Бұл келісімдер еліміздің көлік-логистика саласына тың серпін беретініне сенімдімін. Қазақстан Қытайдың «Бір белдеу, бір жол» мегажобасын толығымен қолдайды. Былтыр қазан айында Бейжіңде өткен форумда сөйлеген сөзім – осының тағы бір дәлелі.

Қазақстан мен Қытай арасында визасыз жүру режимі күшіне енді. Мұның мәні зор. Енді отандастарымыз көрші елге емін-еркін барып, келе алады. Азаматтарымыз осы мүмкіндікті оңтайлы пайдаланады деп үміттенемін.

Елімізде Қытайға қатысты баяғы қасаң түсініктерге негізделген немесе бізге сырттан таңылған жөнсіз үрей болмауға тиіс. Қазіргі Қытай – өте жоғары дамыған, соның ішінде озық технология саласында зор табысқа жеткен мемлекет. Мұны бүкіл әлем мойындап отыр. Сондықтан шығыстағы көршімізбен ынтымақта болу, достық қарым-қатынас пен өзара сенімнің артықшылықтарын тиімді пайдалану Қазақстан үшін аса маңызды.

– Сіз жақында өткен «Парыз» және «Алтын сапа» сыйлықтарының лауреаттарын марапаттау рәсімінде отандастарымызды тек қана алға қарап, алысты көздейтін мақсатқа ұмтылуға шақырдыңыз. Ескілікке тым бой ұрмау, өсіп-өркендеу жолынан айнымау керектігін атап өттіңіз. Осы арқылы нені меңзедіңіз? Қоғам не нәрсеге мән беруі қажет деп ойлайсыз?

– Күнделікті міндеттерден бөлек, ұзақ мерзімге арналған мақсаттарға ден қоюдың мәні зор. Біз болмайты нәрселерге баса назар аударып, ұсақ-түйекті талқылауға бүкіл күш-қуатымызды сарп етеміз. Одан да сорақысы, әлдекімдердің жалған сөзіне еріп, арамтер боламыз. Мұндай пайдасыз істерге алаңдап, ұлттың стратегиялық бағдарынан жаңылмауға тиіспіз.

Баяғыда ұлы халық болғанбыз деп масаттанып немесе бұрынғы өкпе-реніштерді қоздатып, қызылкенірдек болып айтысудың қажеті қанша?! Бұлай ескілікке бой құраға өсте болмайды. Әлбетте, тарих-біздің жалпыұлттық бірегейлігіміздің маңызды бөлігі. Сондықтан мемлекет дәл қазір бұл бағытта жүйелі жұмыс жүргізіп отыр. Атап айтсақ, түрлі тақырыптағы кітаптар көптеп шығарылу-да. Жаңа ғылыми мекемелер құрылып, бұрынғы институттар жаңғыртылып жатыр. Жақында сталиндік репрессия құрбандарын ақтау жөнінде ауқымды зерттеу жұмысы аяқталды. Бір сөзбен айтқанда, сан ғасырлық тарихымызды зерттеу, тарихи әділдікті қалпына келтіру біздің негізгі міндетіміздің бірі болып қала береді.

Алайда біздің бұрын кім болғанымыздан қазір кім екеніміз, ең бастысы, болашақта кім болатынымыз әлдеқайда маңызды. Сондықтан қандай қиындықтан өткенімізді бағамдайтын кезде ғана ауызбіршілік танытпай, баянды болашаққа да бірге қадам басуымыз қажет. Біз өткенді аңсаумен өмір сүрмеуіміз керек. Керісінше, келешегімізді кемел етуге ұмтылып, ұлттың ұлылығын нақты іспен дәлелдеуге тиіспіз. Дүниетанымымызға жат мәдениеттерге көзсіз еліктеуден, жалған патриотизмнен, даңғойлық пен дарақылықтан сақтануымыз керек. Халқымыздың бойындағы кемшіліктерге көз жұма қарамай, одан арылуымыз қажет. Мұның бәрі күн сайын құбылған тұрлаусыз заманда өмір сүріп жатқан Қазақстанның келешегі үшін айрықша маңызды.

Сондықтан ұлтымыз өсіп-өркендесін десек, біз жақсыдан үйреніп, жаманнан жирене білуіміз керек. Қоғамда еңбек-қорлық пен жасампаздық жоғары бағалануға, білімпаздық пен жаңашылдық салтанат құруға тиіс. Сондай-ақ өмірге деген байсалды және байыпты көзқарас басым болғаны жөн. Ашығын айтайын, өзін «ұлттың қаймағымыз» деп санайтын кейбір зиялы қауым өкілдері осы миссиясын өз деңгейінде атқарып жүрген жоқ. Олар ұлтқа үлгі-өнеге көрсетудің орнына, ұсақ-түйек әңгімелерді қоздатудан, әдеттегідей «біздің халық аса данышпан» деп қайталай беруден немесе қара басының қамын күйттеп, билікке «жағдайымды жасамды» деп өкпе артудан аса алмай отыр. Осылайша, ұлттық идеологияның даму жолында жалғандыққа жол беріледі.

Біз озық ойлы ұлт ретінде халқымызды ыдырататын емес, біріктіретін жолды таңдап, тек қана алға қарауымыз керек. Жалпыұлттық құндылықтар бәрінен жоғары тұруға тиіс. Бұл тұралы үнемі айтып жүрмін. Тағы да қайталаймын, еңбекқорлық, білімпаздық, кәсібилік, бірлік, ынтымақ, жанашырлық, іскерлік, бастамашылдық, адалдық, қарапайымдылық және үнемшілдік – нағыз отаншыл, адал азаматқа тән қасиеттер мен құндылықтар. Халқымыздың қуатын арттырып, табысқа жетелейтін осындай қасиеттер мен құндылықтарды жан-жақты дәріптеп, ұрпақ санасына сіңіру арқылы ғана сапалы ұлтқа айнала аламыз.

– Тағы бір мәселені айтпай кетуге болмас. Кейінгі кезде қоғамда зорлық-зомбылық пен қатыгездік белең алып барады. Әйелдер мен балалардың әлімжеттік көргені, соңқыға жығылғаны туралы ақпарат күн сайын шығады. Осындай қылмыстардың тамырына балта шауып, біржола тосқауыл қою үшін мемлекет тарапынан не істеліп жатыр?

– Мұндай қылмыстардың алдын алып, жолын кесу үшін менің тапсырмаммен нақты шаралар қабылдануда. Әйелдер мен балаларға жасалған зорлық-зомбылыққа қатысты қылмыстарды тергеумен әйел тергеушілер айналысатын болды. Сондай-ақ ішкі істер органдарында әйелдерді зорлық-зомбылықтан қорғаумен шұғылданатын мамандардың штаты қалпына келтіріліп, олардың құзыреті күшейтілді.

Біз мұнымен шектелген жоқпыз. Былтыр отбасындағы тұрмыстық құқық бұзушылықпен күрес тәсілдерін қайта қарадық. 1 шілдеден бастап полиция жәбірленушінің шағымын емес, қылмыстың анықталуын негізге алып, қылмыстың істі тіркеуге көшті. Яғни мұндай қылмыстарға қатысты іс қозғау үшін зорлық-зомбылықтан жапа шеккен адамның арызы қажет емес. Тұрмыстық зорлық-

зомбылық жасағандарға әкімшілік және қылмыстық жауапкершілік дәуір күшейтілді. Жәбірленуші қайта-қайта қысымға ұшырамауы үшін бұдан былай мұндай іске қатысты тараптарға екінші рет татуласу мүмкіндігі берілмейтін болды.

Сондай-ақ Мәжілістің бір топ депутаты халыққа Жолдауымының аясында тұрмыстық зорлық-зомбылыққа қарсы күрестің жаңа әрі тиімді шараларын қарастыратын заң жобасын әзірлеп жатыр.

– Өткен жылдың қараша айында ер адамның әйелін өлтіруі қоғамда үлкен дүрбелең туғызды. Осы оқиғадан кейін әлеуметтік желіде әйелдер мен балаларға тұрмыстық зорлық-зомбылық жасағандарға жазаны қатайту туралы бейресми петиция жарияланып, оған өте көп қол жиналды. Алайда «Петициялар туралы» заң биыл сәуір айында ғана күшіне енеді. Сондықтан бұл петиция заңсыз деген сөз шықты. Көпшілік «Жабұлы қазан жабұлы күйінде қалады» деп алаңдап отыр. Тұрасын айтыңызшы, Сіз тұрмыстық зорлық-зомбылық үшін жазаны қатайтуды қолдайсыз ба?

– Мен елімізде «заң мен тәртіп» қағидатының орныға түскенін қалаймын. Сондықтан нақты жауап берейін, тұрмыстық зорлық-зомбылыққа қатысты жазаны қатайтуды толық қолдаймын. Сіз айтқан петиция заң талабына сай келсе де, келмесе де, азаматтардың пікірі міндетті түрде ескеріледі. Оған күмән болмасын.

Сонымен қатар қоғамда озбырлық пен зорлық-зомбылықтың кез келген түріне мүлдем төзбейтін түсінік қалыптаспаса, заңға енгізілген өзгерістерден аса қайыр болмайды. Жұрт зорлық-зомбылық жасағандарға жазаны қатайтуды талап ете тұра, қылмыс әлеміндегі шытырман оқиғаларға тандай қағып, фильмдердің заңды белден басатын кейіпкерлерін ғана емес, тіпті шынайы өмірдегі кәнігі қылмыскерлердің өзін пір тұтып жатады. Бұл жағдай бір-біріне мүлде кереғар және өте оғаш көрінеді. Солай емес пе?! Біз қоғамды ішінен ірітетін, адамгершілікке жат қылықтарды ақтауды көздейтін кез келген әрекетке және құқықтық нигилизмге тұтас ел болып тосқауыл қоюымыз керек.

Біз заңсыздық пен қатыгездікке бір кісідей, батыл қарсы тұруымыз қажет. Сондай-ақ қоғам нормалар мен ережелердің және жалпы адамзатқа ортақ құндылықтардың аяқасты болуын қатаң айыптап, онымен бірлесіп күресуі керек.

– Өзін-өзі бірге жұмыс істейтін азаматтар Сізді өте талапшыл басшы дейді. Кадр саясатында қандай қағидатқа сүйенесіз? Қол астыңыздағы қызметкерлермен қарым-қатынасыңыз қандай?

– Мемлекеттік қызметшілер өзіне жүктелген міндетті мінсіз атқаратын кәсіби маман ғана болмауы керек. Олар әрдайым бастамашыл, нақты ісімен елге пайда әкелетін және өзгерістердің өміршеңдігін халыққа көрсете алатын азамат болуы қажет. Сондай-ақ олар білімді-білікті ғана емес, сөзі мен ісі үйлесетін, тиянақты, тәртіпті және арлы адам болуы шарт. Қарамағымда қызмет істейтін азаматтардың маған емес, Әділетті Қазақстанды құру идеясына адалдығы әлдеқайда маңызды.

Барлық деңгейдегі шенеуніктер мен басшылар қоғамның тамырын тап баса білуге, азаматтардың мұң-мұқтажын тыңдап-түсінуге, соған сәйкес дер кезінде нәтижелі шаралар қабылдауға және дұрыс шешім шығаруға қабілетті болуы керек. Бұл – ең басты талап. Олар «адам мемлекет үшін емес, мемлекет адам үшін» деген қағидатты берік ұстануға тиіс.

– Кадр мәселесін одан әрі жалғастырсақ. Реформалардың нәтижесінде көптеген дарынды жас мемлекеттік қызметте өздерінің қарым-қабілетін көрсете мүмкіндік алды. Қазір олар Парламентте, мәслихаттарда, министрліктерде және басқа да мекемелерде жұмыс істеп жүр. Сіз жаңа буын өкілдерін ұдайы қолдап келесіз. Алайда жас басшыларға тәжірибе мен пайым-парасат жетіспейді деген пікір айтылады. Сіз қалай ойлайсыз?

– Мен қазақ елінің жастарына сенемін. Сондықтан олардың атқарушы және заң шығарушы билік тармақтарында қызмет етуіне жол ашатын кешенді шаралар қабылданды. Президенттік жастар кадр резерві жасақталды. Іріктеудің бірнеше сатысынан өткен кәсіби жас мамандар мемлекеттік қызметте басшылық лауазымдарға тағайындала бастады.

Саяси реформалар аясында партиялардың сайлау тізімін жасақтағанда және депутат мандатын бөлгенде әйелдер, жастар және мүмкіндігі шектеулі жандар үшін квота енгізілді. Соның нәтижесінде көптеген отаншыл жас Мәжіліс және мәслихат депутаты атанды. Өкілетті билікте жастардың үні жарқын

естіле бастады. Осындай нақты қадамдар билік органдарының құрамын жаңартуға тың серпін берді.

Қазір әлем жыл сайын емес, күн сайын өзгеріп жатыр. Жаңа технологиялар, мамандықтар және салалар пайда болуда. Жұмысты ұйымдастырудың және басқарудың әдіс-тәсілдері қайта қаралады. Осындай жағдайда жаңа кәсіби дағдыларды меңгеруге және озық білімін тиімді пайдалануға қабілетті жастардың рөлі арта түседі. Ойы ұшқыр жастарымыз болашақты бағамдай алады әрі дәйекті дамуға ұмтылады. Сондықтан оларға парасат-пайым жетіспейді деген пікірмен келісе алмаймын. Бірақ билік құрылымдарына аға буынның тәжірибесі де, жас ұрпақтың жаңа идеялары да керек. Бұл жерде эксперимент жасаудың қажеті жоқ. Кейбір сарапшысымақтар «Президент Тоқаев жүйені тұралатып тастады, ешқандай өзгеріс болған жоқ, ескі кадрлар орнында қалды» деген сыңаржақ пікірін тықпалаудан танбай жүр. Мұның астарында қоғамның шырқын бұзып, мемлекеттілігіміздің іргесін шайқайтын пәсік ниет жатыр. Асығыстықтың салдары ауыр болуы мүмкін.

Жас басшыларға көбіне тәжірибе жетіспейді. Менмендігі және өзіне деген сыни көзқарастың әлсіздігі кейде олардың өз қарым-қабілетін жоғары деңгейде көрсетуіне кедергі келтіреді. Соған қарамастан, біз жаңа буыннан шыққан кәсіби мамандарға мүмкіндік беріп келеміз. Бұл саясат алдағы уақытта да жалғасын табады.

– Тұңғыш Президенттің мемуары қоғамда қызу талқыланды. Сіз де ол кітапты оқыған шығарсыз. Көптеген шешім мен оқиғаға тікелей куә болған адам ретінде қандай әсер алдыңыз? Өзіңіздің мемуар жазатын ойыңыз бар ма?

– Бұл кітап тәуелсіз мемлекет құру ісінің жылнамасы ретінде оқырман қызығушылығын туғызды деп ойлаймын. Кезінде бір айтқыш «Мемуарда шындықтың жартысы айтылса да, ол тарихи оқиғалардың ауқымын бағамдауға жеткілікті» деген екен.

Нұрсұлтан Назарбаев – бірнеше дәуірге куә болған тарихи тұлға. Ол өз мансабын комсомол белсендісі ретінде Хрущев заманында бастап, арада алпыс жылдан астам уақыт өткеннен кейін қызметтен кетті. Қазақстанның тәуелсіз мемлекет болып қалыптасуына қосқан үлесін бәрі біледі. Ол – әділ тарихи бағасын алуға лайық адам.

Мен мемуарларды, публицистикалық шығармаларды, саяси очерктерді әрдайым ыждағатпен оқимын. Ал сұраққа келсек, мен үшін қазіргі кезең мемуар жазып отыратын уақыт емес.

– Жұрттың айтуынша, Сіз кезінде өңір басшыларына Өзіңізді ұшақтан гүлмен қарсы алуға, аста-төк дастарқан жаюға, думандатып концерт, шоу өткізуге тыйым салыпсыз. Сол рас па?

– Президент ретінде алғаш рет ел аралауға шыққанымда, әкімдер салтанатты шаралар ұйымдастыруға, көл-көсір дастарқан жаюға, билбордтар орнатуға тырысты. Қазір мұның бәрі тыйылды. Мен облыстарға жұмыс бабымен ғана барамын. Уақыт өте келе жергілікті жерлерде де осындай жұмыс дағдысы қалыптасатынына сенімдімін. Халықты жинап, қыруар қаржы шығындап, салтанатты шаралар ұйымдастыру біржола тоқтатылады.

– Қасым-Жомарт Кемелұлы, мазмұнды сұхбат бергеніңіз үшін рахмет айтамыз. Жаңа жылда айтулы оқиғалар көп болады деп сенеміз. Сұхбатымыздың соңында тағы бір сұрақ қояйын. 2024 жылды қалай қарсы алдыңыз?

– Жаңа жыл – әрине, күнтізбенің жаңа парағын ашатын маңызды жеке. Осы сәтте өткен жылды қорытындылап, келешекке жоспар құру әдетке айналған. Бір жағынан, Жаңа жыл мен үшін қастерлі мереке емес. Оның үстіне, өзіміздің төл жаңа жылымыз – Әз Наурызды естен шығармаған жөн. Бұл мейрам – тіршілікті түлете келетін нағыз табиғи жыл басы.

Наурыз – жаңару мен жаңғырудың символы. Сондықтан төл мерекеміздің мазмұнын байытып, оны барыныша ерекшелеп, жаңаша атап өтуіміз керек. Бұл қадам қоғамды жиыстырып, ұлттық бірегейлігімізді айшықтап, ел бірлігін нығайта түсуге ықпал етеді деп сенемін.

Сөз соңында барша халқымызға бақ-береке тілеймін! Ең бастысы, еліміз аман, жұртымыз тыныш болсын! Қастерлі Қазақстанымыз өсіп-өркендей берсін!

Әңгімелескен –
Дихан ҚАМЗАБЕКҰЛЫ.
«Егемен Қазақстан» газетінен.

**Созақ аудандық мәслихатының
2023 жылғы 27 желтоқсандағы
№81 ШЕШІМІ****Созақ аудандық аумақтық
сайлау комиссия құрамын
сайлау туралы**

Қазақстан Республикасының 1995 жылғы 28 қыркүйектегі «Қазақстан Республикасындағы сайлау туралы» Конституциялық Заңының 10 бабына және Қазақстан Республикасының 2001 жылғы 23 қаңтардағы «Қазақстан Республикасындағы жергілікті мемлекеттік басқару және өзін-өзі басқару туралы» Заңының 6 бабына сәйкес, Созақ аудандық мәслихаты **ШЕШІМ ҚАБЫЛДАДЫ:**

1. Созақ аудандық аумақтық сайлау комиссиясы келесі құрамда сайлансын:

1) Бекқұлы Талғат Нағиұлы – Аудан әкімдігінің мәдениет, тілдерді дамыту, дене шынықтыру және спорт бөлімінің «Созақ спорт клубының директоры, «Аманат» партиясы Созақ аудандық филиалының өкілі;

2) Орманов Мурат Омиртаевич – Шолаққорған ауылдық округі әкімі аппаратының бас маман-заңгері, «Ақ жол» ҚДП Түркістан облыстық филиалының өкілі;

3) Мәлікайдаров Серғали Әмірзақұлы – «Ы.Алтынсарин» атындағы жалпы орта мектебінің директоры, Түркістан облысы бойынша «Ауыл» халықтық-демократиялық патриоттық партиясы өңірлік филиалының өкілі;

4) Кошқарбаев Нұрболат Биболатұлы – жұмыссыз, «Нұрлы-Әлем» қоғамдық бірлестігінің өкілі;

5) Оспанов Руслан Әлиұлы – Созақ аудандық аумақтық сайлау комиссиясының хатшысы, «Созақ жастары» қоғамдық бірлестігінің өкілі;

6) Майусова Нуржамал Абилжановна – Созақ үні газетінің бөлім басшысы, «Бақ-Нұры» қоғамдық бірлестігінің өкілі;

7) Өтепов Жамбыл Ақынқожаұлы – А.Байтұрсынов атындағы жалпы орта мектебінің оқу және тәрбие жөніндегі орынбасары, «Желтоқсан ардагерлері» қоғамдық бірлестігінің өкілі.

2. Осы шешім 2024 жылдың 1 қаңтардан бастап күшіне енеді.

**Созақ аудандық
мәслихатының төрағасы О.Жәмиев.**

* * *

**Созақ аудандық мәслихатының
2023 жылғы 27 желтоқсандағы
№82 ШЕШІМІ****Учаскелік сайлау комиссиялары
құрамын сайлау туралы**

Қазақстан Республикасының 1995 жылғы 28 қыркүйектегі «Қазақстан Республикасындағы сайлау туралы» Конституциялық Заңының 10 бабына және Қазақстан Республикасының 2001 жылғы 23 қаңтардағы «Қазақстан Республикасындағы жергілікті мемлекеттік басқару және өзін-өзі басқару туралы» Заңының 6 бабына сәйкес, Созақ аудандық мәслихаты **ШЕШІМ ҚАБЫЛДАДЫ:**

1. Учаскелік сайлау комиссияларының құрамы ұсынылып отырған қосымшаға сәйкес сайлансын. (қосымша жалғасады).

2. Осы шешім 2024 жылдың 1 қаңтардан бастап күшіне енеді.

**Аудандық мәслихат
төрағасы О.Жәмиев**

*Созақ аудандық мәслихатының
2023 жылғы 27 желтоқсандағы
№82 шешіміне қосымша*

Учаскелік сайлау комиссияларының құрамы:**№687 сайлау учаскесі бойынша**

Орналасқан жері: Түркістан облысы, Созақ ауданы, Шолаққорған ауылдық округі, Абай ауылы, Абай көшесі №14А, Түркістан облысының білім басқармасының Созақ ауданының білім бөлімінің «Иманов атындағы шағын жинақты білім беретін мектеп» коммуналдық мемлекеттік мекемесінің ғимараты.

1. Қалиев Қайрат Тұрғараұлы - А. Иманов атындағы шағын жинақты білім беретін мектебінің мұғалімі, «Аманат» партиясы Созақ аудандық филиалының өкілі;

2. Бостанова Камшат Тлеубайқызы - А. Иманов атындағы шағын жинақты білім беретін мектебінің мұғалімі, «Ақ жол» партиясы Созақ аудандық филиалының өкілі;

3. Оразбеков Марат Бейсенбайұлы – Оңтүстік жадық транзитінде электрлік, «Ауыл» партиясы Созақ аудандық филиалының өкілі;

4. Балабеков Олжас Аманбекович - Аудандық орталық емханасының фельдшері, «Нұрлы әлем» партиясы Созақ аудандық филиалының өкілі;

5. Мұхаева Ақнұр Тұрсынбайқызы- Айкөркем бала бақшасының тәрбиешісі, «Созақ жастары» қоғамдық бірлестігінің өкілі.

№688 сайлау учаскесі бойынша

Орналасқан жері: Түркістан облысы, Созақ ауданы, Шолаққорған ауылдық округі, Балдысу ауылы, Балдысу көшесі №56, Түркістан облысының білім басқармасының Созақ ауданының білім бөлімінің «Жамбыл атындағы шағын жинақты жалпы білім беретін мектеп» коммуналдық мемлекеттік мекемесінің ғимараты.

1. Жұмашов Нұрғали Сәбденбекұлы - Ж.Жабаев атындағы шағын жинақты жалпы білім беретін мектептің директоры, «Аманат» партиясы Созақ аудандық филиалының өкілі;

2. Бақбергенова Ақмарал Жүнісбекқызы – Жұмыссыз, «Ақ жол» партиясы Созақ аудандық филиалының өкілі;

3. Алданов Нуржан Туреханович – жұмыссыз, «Ауыл» партиясы Созақ аудандық филиалының өкілі;

4. Бостаев Рахымжан Еркебайұлы- Жамбыл атындағы шағын жинақты жалпы білім беретін мектебінің мұғалімі, «Созақ жастары» қоғамдық бірлестігінің өкілі;

5. Маханова Гулназ Жанысбаевна- жұмыссыз, «Бақ-Нұры» қоғамдық бірлестігінің өкілі.

№689 сайлау учаскесі бойынша

Орналасқан жері: Түркістан облысы, Созақ ауданы, Шолаққорған ауылдық округі, Қарабұлақ ауылы, Қарабұлақ көшесі №21А, Түркістан облысының білім басқармасының Созақ ауданының білім бөлімінің «Қарабұлақ шағын жинақты бастауыш мектебі» коммуналдық мемлекеттік мекемесінің ғимараты.

1. Айдүйсенова Айбарша Әбдіқадырқызы-«Қарабұлақ» бастауыш мектебінің меңгерушісі, «Аманат» партиясы Созақ аудандық филиалының өкілі;

2. Жүзбаев Дәулетқали Әлімханұлы - Жұмыссыз, «Ақ жол» партиясы Созақ аудандық филиалының өкілі;

3. Акбердиев Жалғас Лесбекович – Созақ аудандық білім бөлімінің есепшісі, «Ауыл» партиясы Созақ аудандық филиалының өкілі;

4. Темірханов Әмірхан Ерболұлы- Жамбыл атындағы шағын жинақты жалпы білім беретін мектебінің шаруашылық меңгерушісі, «Созақ жастары» қоғамдық бірлестігінің өкілі;

5. Тәшенова Маржан Әуелқызы- Қарабұлақ шағын жинақты бастауыш мектебінің мұғалімі, «Бақ-Нұры» қоғамдық бірлестігінің өкілі.

№690 сайлау учаскесі бойынша

Орналасқан жері: Түркістан облысы, Созақ ауданы, Шолаққорған ауылдық округі, Шолаққорған ауылы, С.Қожанов көшесі №1А, Түркістан облысының білім басқармасының Созақ ауданының білім бөлімінің «Ә.Молдағұлова атындағы жалпы білім беретін мектеп» коммуналдық мемлекеттік мекемесінің ғимараты.

1. Жауынбай Кәмшат Үшкөңқызы – Ә.Молдағұлова атындағы жалпы білім беретін мектеп директорының орынбасары, «Аманат» партиясы Созақ аудандық филиалының өкілі;

2. Барбанов Ержан Маратович – Ветеринарлық инспекциясының бөлім басшысы, «Ақ жол» партиясы Созақ аудандық филиалының өкілі;

3. Өндірбаев Әбді Түлкібайұлы – Орман шаруашылығы мекемесінің орманшы және қорықшысы, «Ауыл» партиясы Созақ аудандық филиалының өкілі;

4. Раимов Мәдиар Абубакирұлы- ветеринария бөлімінің мал дәрігері, «Созақ аудандық ардагерлер» қоғамдық бірлестігінің өкілі;

5. Рыстыбаева Ғазиза Тәңірбергенқызы- жұмыссыз, «Әйелдер» кеңесі қоғамдық бірлестігінің өкілі.

№691 сайлау учаскесі бойынша

Орналасқан жері: Түркістан облысы, Созақ ауданы, Шолаққорған ауылдық округі, Шолаққорған ауылы, Жібек жолы-2 көшесі №72, Түркістан облысының білім басқармасының Созақ ауданының білім бөлімінің «А.Сүлейменов атындағы жалпы білім беретін мектеп» коммуналдық мемлекеттік мекемесінің ғимараты.

1. Сағындықов Әуесхан Әлкенұлы – А.Сүлейменов атындағы жалпы білім беретін мектебінің директоры, «Аманат» партиясы Созақ аудандық филиалының өкілі;

2. Утебаева Айнур Нургалиевна – Созақ ауданы салық комитетінің маманы, «Ақ жол» партиясы Созақ аудандық филиалының өкілі;

3. Қалмырзаев Жалғас Ғалымжанұлы – Созақ ауданы әлеуметтік бағдарламалар және жұмыспен қамту бөлімінің маманы, «Ауыл» партиясы Созақ аудандық филиалының өкілі;

4. Елеусізова Дариға Рахатқызы – жұмыссыз, «Нұрлы әлем» партиясы Созақ аудандық филиалының өкілі;

5. Айдаров Орынбасар Кулмаханбетович- А.Сүлейменов атындағы жалпы білім беретін мектебінің мұғалімі, «Созақ жастары» қоғамдық бірлестігінің өкілі;

6. Избалаев Махан Сатыбалдыұлы- Шолаққорған ауылдық округі әкімі аппаратының бас маманы, «Бақ-Нұры» қоғамдық бірлестігінің өкілі;

7. Нурмаханов Бахыт Қадырсызович- А.Сүлейменов атындағы жалпы білім беретін мектеп директорының орынбасары, «Желтоқсан ардагерлері» қоғамдық бірлестігінің өкілі;

8. Утембаева Камшат Молдабаевна- Шолаққорған ауылдық округі әкімі аппаратының іс-қағаз жүргізу жөніндегі инспекторы, «Созақ аудандық ардагерлер» қоғамдық бірлестігінің өкілі;

9. Қаралова Ақмарал Байзақовна- Ә.Молдағұлова атындағы жалпы білім беретін мектебінің мұғалімі,

«Әйелдер» кеңесі қоғамдық бірлестігінің өкілі.

№692 сайлау учаскесі бойынша

Орналасқан жері: Түркістан облысы, Созақ ауданы, Шолаққорған ауылдық округі, Шолаққорған ауылы, Ә.Молдағұлова көшесі №59, Түркістан облысы дене шынықтыру және спорт басқармасының «Созақ аудандық №1 балалар мен жасөспірімдер спорт мектебі» коммуналдық мемлекеттік мекемесінің ғимараты.

1. Шардарбеков Сакен Утелбаевич– Ә.Молдағұлова атындағы жалпы орта мектебінің директоры, «Аманат» партиясы Созақ аудандық филиалының өкілі;

2. Арыстанов Жазылбек Әпенұлы- Ә.Молдағұлова атындағы жалпы орта мектебінің мұғалімі, «Ақ жол» партиясы Созақ аудандық филиалының өкілі;

3. Төленқызы Айгул – Аудандық орталық емхананың мейірбикесі, «Созақ аудандық мүгедектері» қоғамдық бірлестігінің өкілі;

4. Баймахан Абылайхан Қалкөңұлы – Созақ аудандық ішкі саясат бөлімінің қызметшісі, «Нұрлы әлем» партиясы Созақ аудандық филиалының өкілі;

5. Орынбасарқызы Аяулым- Ә.Молдағұлова атындағы шағын жинақты жалпы білім беретін мектебінің мұғалімі, «Созақ жастары» қоғамдық бірлестігінің өкілі;

6. Куандиков Мухтар Хайурллаевич- Вет-инспекцияның ветеринары, «Желтоқсан ардагерлері» қоғамдық бірлестігінің өкілі;

7. Абдрахманова Гульжан Жанадиллаевна- Ы.Алтынсарин атындағы жалпы білім беретін мектебінің мұғалімі, «Әйелдер» кеңесі қоғамдық бірлестігінің өкілі.

№693 сайлау учаскесі бойынша

Орналасқан жері: Түркістан облысы, Созақ ауданы, Шолаққорған ауылдық округі, Шолаққорған ауылы, Абылай хан көшесі №3, Түркістан облысының білім басқармасының Созақ ауданының білім бөлімінің «А.Байтұрсынов атындағы жалпы білім беретін мектеп» коммуналдық мемлекеттік мекемесінің ғимараты.

1. Сарсенбаев Бахтыбай Байзақович–Балалар және жасөспірімдер спорт мектебінің директоры, «Аманат» партиясы Созақ аудандық филиалының өкілі;

2. Тәңірбергелі Нұржан – А.Байтұрсынов атындағы жалпы орта мектеп директорының орынбасары, «Ақ жол» партиясы Созақ аудандық филиалының өкілі;

3. Жиентай Біржан Сағынғалиұлы – А.Байтұрсынов атындағы жалпы орта мектебінің мұғалімі, «Ауыл» партиясы Созақ аудандық филиалының өкілі;

4. Отаубаев Нурбол Нышанбаевич – Ы.Алтынсарин атындағы жалпы орта мектебінің мұғалімі, «Нұрлы әлем» партиясы Созақ аудандық филиалының өкілі;

5. Есенгелді Ақбота Дәулеткелдіқызы- аудан әкімдігінің тұрғын үй-коммуналдық шаруашылық жолшылар көлігі және автомобиль жолдары бөлімінің іс-жүргізушісі, «Созақ жастары» қоғамдық бірлестігінің өкілі;

6. Дауренбекова Жамал Нурлыбековна- А.Байтұрсынов атындағы жалпы білім беретін мектеп директорының орынбасары, «Желтоқсан ардагерлері» қоғамдық бірлестігінің өкілі;

7. Аманов Бауыржан Бағланұлы- А.Сүлейменов атындағы жалпы орта мектебінің мұғалімі, «Созақ аудандық ардагерлер» қоғамдық бірлестігінің өкілі;

8. Әбдішім Нұрсұлтан Еруланқызы- Ы.Алтынсарин атындағы жалпы білім беретін мектебінің мұғалімі, «Әйелдер» кеңесі қоғамдық бірлестігінің өкілі;

9. Даулеталиева Сымбат Әлібекқызы- Ы.Алтынсарин атындағы жалпы білім беретін мектебінің мұғалімі, «Созақ аудандық мүгедектері» қоғамдық бірлестігінің өкілі.

№694 сайлау учаскесі бойынша

Орналасқан жері: Түркістан облысы, Созақ ауданы, Шолаққорған ауылдық округі, Шолаққорған ауылы, Жібек жолы-1 көшесі №5, Созақ ауданы әкімдігінің мәдениет, тілдерді дамыту, дене шынықтыру және спорт бөлімінің «Мыңжылқы» мәдениет сарайы» мемлекеттік коммуналдық қазыналық кәсіпорнының ғимараты.

1. Смайлов Нұрлан Рысбайұлы- Қазпошта АҚ Созақ аудандық бөлімінің басшысы, «Аманат» партиясы Созақ аудандық филиалының өкілі;

2. Абдиева Аққайнар Жарылқасыновна – ҚР тестілеу орталығының маманы, «Ақ жол» партиясы Созақ аудандық филиалының өкілі;

3. Ершаева Ақтоты Хабировна–Мансап орталығында ассистент, «Ауыл» партиясы Созақ аудандық филиалының өкілі;

4. Абилов Асхад Амангелдиевич – Созақ аудандық мәдениет және спорт бөлімінің бас маманы, «Нұрлы әлем» партиясы Созақ аудандық филиалының өкілі;

5. Алтаев Жандос Қайырбекұлы- Айшуақ бөбекжай бала бақшасының шаруашылық меңгерушісі, «Созақ жастары» қоғамдық бірлестігінің өкілі;

6. Суханбердіұлы Ролан- Ы.Алтынсарин атындағы жалпы білім беретін мектебінің оқу ісі жөніндегі орынбасары, «Бақ-Нұры» қоғамдық бірлестігінің өкілі;

7. Досболов Ерик Есенович- Созақ аудандық білім бөлімінің әдіскері, «Созақ аудандық ардагерлер» қоғамдық бірлестігінің өкілі;

8. Манашова Шара Жылысбекқызы- Ы.Алтынсарин атындағы жалпы білім беретін мектебінің мұғалімі, «Әйелдер» кеңесі қоғамдық бірлестігінің өкілі;

9. Келдияр Жайна Әлмаханқызы- Қазпоштань операторы, «Созақ аудандық мүгедектері» қоғамдық бірлестігінің өкілі.

№695 сайлау учаскесі бойынша

Орналасқан жері: Түркістан облысы, Созақ ауданы, Жартытөбе ауылдық округі, Жартытөбе ауылы, Шойынбет би көшесі № 13, Созақ ауданы әкімдігінің мәдениет, тілдерді дамыту, дене шынықтыру және спорт бөлімінің «Мыңжылқы» мәдениет сарайы мемлекеттік коммуналдық қазыналық кәсіпорнының «Жартытөбе ауылдық клубы» ғимараты.

1.Сыздық Ақжол Шәріпұлы- Жартытөбе ауылдық округі әкімі аппараты әлеуметтік мәселелер жөніндегі бас маманы, «Аманат» партиясы Созақ аудандық филиалының өкілі;

2.Орынтаев Орынбасар – зейнеткер, «Ақ жол» партиясы Созақ аудандық филиалының өкілі;

3.Шора Қуанышбай Біржанұлы- Мұнай айдау бекетінің күзетшісі, «Ауыл» партиясы Созақ аудандық филиалының өкілі;

4.Көкенов Нұрлыбек Лесбекұлы – Түркістан облыстық №1 балаларды жаттықтыру-сауықтыру клубының жаттықтырушысы, «Нұрлы әлем» партиясы Созақ аудандық филиалының өкілі;

5. Нарметов Нұрқанат Төреханұлы- Жартытөбе ауылдық округі әкімі аппараты жастар ісі жөніндегі маманы, «Созақ жастары» қоғамдық бірлестігінің өкілі.

№696 сайлау учаскесі бойынша

Орналасқан жері: Түркістан облысы, Созақ ауданы, Жартытөбе ауылдық округі, Аққолтық ауылы, Қ.Арқабаев көшесі №27А, Түркістан облысының білім басқармасының Созақ ауданының білім бөлімінің «Ш.Уалиханов атындағы жалпы білім беретін мектеп» коммуналдық мемлекеттік мекемесінің ғимараты.

1. Бейсеулов Азимхан Кенесович- Ш.Уалиханов атындағы жалпы білім беретін мектебінің мұғалімі, «Аманат» партиясы Созақ аудандық филиалының өкілі;

2.Омарова Сәбира Тасполатқызы - жұмыссыз, «Созақ аудандық мүгедектері» қоғамдық бірлестігінің өкілі;

3. Шекерова Жанар Әшірбекқызы – жұмыссыз, «Ауыл» партиясы Созақ аудандық филиалының өкілі;

4.Бекжігітов Пердебек Оразбекұлы – ЖШС «Созақ Жастары» контролері, «Нұрлы әлем» партиясы Созақ аудандық филиалының өкілі;

5. Қорабай Жасұлан Тоқтасынұлы- Ш.Уалиханов атындағы жалпы білім беретін мектебінің мұғалімі, «Созақ жастары» қоғамдық бірлестігінің өкілі.

№697 сайлау учаскесі бойынша

Орналасқан жері: Түркістан облысы, Созақ ауданы, Жартытөбе ауылдық округі, Бабата ауылы, А.Сайлаубеков көшесі №5/4, Түркістан облысының білім басқармасының Созақ ауданының білім бөлімінің «М.Мәметова атындағы жалпы білім беретін мектеп» коммуналдық мемлекеттік мекемесінің ғимараты.

1. Өтебаев Абай Шәріпбекұлы- Т.Әлімқұлов атындағы лицей-интернат мектебінің директоры, «Аманат» партиясы Созақ аудандық филиалының өкілі;

2.Сарсенбаев Қуат Атанович - М.Мәметова атындағы жалпы білім беретін мектептің мұғалімі, «Ақ жол» партиясы Созақ аудандық филиалының өкілі;

3.Еспаев Жанболат Егизбаевич – Бабата ауылдық клубының меңгерушісі, «Ауыл» партиясы Созақ аудандық филиалының өкілі;

4.Шабданов Сұлтан Бектұрұлы – кәсіпкер, «Нұрлы әлем» партиясы Созақ аудандық филиалының өкілі;

5. Елшібекова Айгүл Есетқызы- Бабата ауылдық кітапханасының кітапханашысы, «Созақ жастары» қоғамдық бірлестігінің өкілі.

№698 сайлау учаскесі бойынша

Орналасқан жері: Түркістан облысы, Созақ ауданы, Құмкент ауылдық округі, Құмкент ауылы, К.Берденұлы көшесі №14А, Түркістан облысының білім басқармасының Созақ ауданының білім бөлімінің «Қ.Сәтбаев атындағы мектеп-гимназия» коммуналдық мемлекеттік мекемесінің ғимараты.

1. Айтбаев Бағдат Бейбитович- Қ.Сәтбаев атындағы мектеп-гимназиясының тәрбие ісі жөніндегі орынбасары, «Аманат» партиясы Созақ аудандық филиалының өкілі;

2.Колдирова Дильфуза Абсалымовна - жұмыссыз, «Ақ жол» партиясы Созақ аудандық филиалының өкілі;

3.Ауелбеков Рахымжан Нуркабылович - Қ.Сәтбаев атындағы мектеп-гимназиясының қосымша білім беру педагогі, «Ауыл» партиясы Созақ аудандық филиалының өкілі;

4.Малинбаев Рахымжан Бактаевич – Құмкент ауылдық округіндегі ветеринариялық қызмет бөлімінің маманы, «Нұрлы әлем» партиясы Созақ аудандық филиалының өкілі;

5. Татинова Орынкүл Бахтиярқызы- Балдырған бала бақшасының әдіскері, «Созақ жастары» қоғамдық бірлестігінің өкілі.

№699 сайлау учаскесі бойынша

Орналасқан жері: Түркістан облысы, Созақ ауданы, Құмкент ауылдық округі, Қызылкөл ауылы, Ш.Уалиханов көшесі №18, Түркістан облысының білім басқармасының Созақ ауданының білім бөлімінің «М.Әуезов атындағы шағын жинақты жалпы білім беретін мектеп» коммуналдық мемлекеттік мекемесінің ғимараты.

1. Аширбеков Таужан Байадилович- М.Әуезов атындағы мектебінің тәрбие ісі жөніндегі орынбасары, «Аманат» партиясы Созақ аудандық филиалының өкілі;

2.Оразов Аскар Асилбекович - М.Әуезов атындағы

мектебінің ағаш ұстасы, «Ақ жол» партиясы Созақ аудандық филиалының өкілі;

3.Сұлтанова Мейрамкүл Сәрсенбекқызы – Қайрат балабақшасының әдіскері, «Ауыл» партиясы Созақ аудандық филиалының өкілі;

4.Теңізбай Алмас Сайлаубекұлы – жұмыссыз, «Нұрлы әлем» партиясы Созақ аудандық филиалының өкілі;

5. Легенова Макпал Сарсеналиевна- жұмыссыз, «Созақ жастары» қоғамдық бірлестігінің өкілі.

№700 сайлау учаскесі бойынша

Орналасқан жері: Түркістан облысы, Созақ ауданы, Құмкент ауылдық округі, Құмкент ауылы, Жылыбұлақ көшесі нөмірсіз, Түркістан облысы дене шынықтыру және спорт басқармасының «Созақ аудандық №1 балалар мен жасөспірімдер спорт мектебі» коммуналдық мемлекеттік мекемесінің ғимараты.

1. Сәденов Нұрбол Көпбайұлы- Құмкент ауылының спорт кешенінің нұсқаушысы, «Аманат» партиясы Созақ аудандық филиалының өкілі;

2.Оразбаев Есен Боранбекұлы – Құмкент өндірістік корпоративінің қойма меңгерушісі, «Ақ жол» партиясы Созақ аудандық филиалының өкілі;

3.Тұрабаева Жазира Аманжолқызы – Жеке кәсіпкер, «Ауыл» партиясы Созақ аудандық филиалының өкілі;

4.Токмейлова Улбала Нурдилдаевна – Құмкент ауылдық округі әкімі аппаратының әлеуметтік мәселелер жөніндегі бас маманы, «Нұрлы әлем» партиясы Созақ аудандық филиалының өкілі;

5. Кенжебаева Нұрилла Жумадиллаевна- Құмкент ауылдық амбулаториясының медбикесі, «Созақ жастары» қоғамдық бірлестігінің өкілі.

№701 сайлау учаскесі бойынша

Орналасқан жері: Түркістан облысы, Созақ ауданы, Сызған ауылдық округі, Қозмолдақ ауылы, Т.Момбеков көшесі №21, Түркістан облысының білім басқармасының Созақ ауданының білім бөлімінің «Ф.Мұратбаев атындағы жалпы білім беретін мектеп» коммуналдық мемлекеттік мекемесінің ғимараты.

1. Кәдірханұлы Оразхан- Ф.Мұратбаев атындағы жалпы білім беретін мектебінің директоры, «Аманат» партиясы Созақ аудандық филиалының өкілі;

2.Қалдыбек Сәдібек Жақыпбекұлы – Сызған ауыл әкімшілігінің мұрағатшысы, «Ақ жол» партиясы Созақ аудандық филиалының өкілі;

3.Жылысбаев Кенжебек Мырзахметович – Сызған ауылдық мәдениет үйінің мәдениет ұйымдастырушысы, «Ауыл» партиясы Созақ аудандық филиалының өкілі;

4.Нуртанова Жанар Мейрбековна – Созақ аудандық жұмыспен қамту және әлеуметтік бағдарламалар бөлімінің әлеуметтік қызметкері, «Нұрлы әлем» партиясы Созақ аудандық филиалының өкілі;

5. Айтқулова Жанар Утегеновна- ауылдық емханының медбикесі, «Созақ жастары» қоғамдық бірлестігінің өкілі.

№702 сайлау учаскесі бойынша

Орналасқан жері: Түркістан облысы, Созақ ауданы, Сызған ауылдық округі, Сызған ауылы, Мектеп көшесі №9А, Түркістан облысының білім басқармасының Созақ ауданының білім бөлімінің «Қ.Рүстемов атындағы жалпы білім беретін мектеп» коммуналдық мемлекеттік мекемесінің ғимараты.

1. Бегманұлы Сержан- Қ.Рүстемов атындағы жалпы білім беретін мектебінің директоры, «Аманат» партиясы Созақ аудандық филиалының өкілі;

2. Ошакова Гүлайым Серікқызы – Сызған ауылдық кітапханасының кітапханашысы, «Ақ жол» партиясы Созақ аудандық филиалының өкілі;

3.Кемельбекова Әлмира Айтжанқызы – Жұмыссыз, «Ауыл» партиясы Созақ аудандық филиалының өкілі;

4.Удербеева Толғанай Есенқарақызы - Қ.Рүстемов атындағы жалпы білім беретін мектебінің мұғалімі, «Нұрлы әлем» партиясы Созақ аудандық филиалының өкілі;

5. Смагулов Ербол Қайнарбаевич - жұмыссыз, «Созақ жастары» қоғамдық бірлестігінің өкілі;

№703 сайлау учаскесі бойынша

Орналасқан жері: Түркістан облысы, Созақ ауданы, Сызған ауылдық округі, Қайнар ауылы, Ж.Әділбеков көшесі №29, Түркістан облысының білім басқармасының Созақ ауданының білім бөлімінің «А.Макаренко атындағы жалпы білім беретін мектеп» коммуналдық мемлекеттік мекемесінің ғимараты.

1. Жотабаева Балхия Рысмахамбетқызы- А.Макаренко атындағы жалпы білім беретін мектебінің есепшісі, «Аманат» партиясы Созақ аудандық филиалының өкілі;

2.Асанов Маді Созакбаевич – жұмыссыз, «Ақ жол» партиясы Созақ аудандық филиалының өкілі;

3.Тастанова Шахсанам Шаяхметқызы - жұмыссыз, «Бақ-Нұры» қоғамдық бірлестігінің өкілі;

4.Мухамадаминова Надыра Камбаровна – Емхана фельдшері, «Нұрлы әлем» партиясы Созақ аудандық филиалының өкілі;

5. Белгибаев Мухтар Аубакирович- А.Макаренко атындағы жалпы білім беретін мектебінің мұғалімі, «Созақ жастары» қоғамдық бірлестігінің өкілі.

№704 сайлау учаскесі бойынша

Орналасқан жері: Түркістан облысы, Созақ ауданы, Созақ ауылдық округі, Созақ ауылы, С.Матенбаев көшесі №31А, Созақ ауданының білім бөлімінің «Созақ мектеп-гимназия» коммуналдық мемлекеттік

мекемесінің ғимараты.

1.Улымбаева Айсулу Қулыбековна- Созақ мектеп-гимназиясының директоры, «Аманат» партиясы Созақ аудандық филиалының өкілі;

2.Сейтмаханұлы Нұрмаханұлы – Созақ мектеп-гимназиясының мұғалімі, «Ақ жол» партиясы Созақ аудандық филиалының өкілі;

3.Байқобеков Канатбек Жолдасович - № 1 колледжде мұғалім, «Ауыл» партиясы Созақ аудандық филиалының өкілі;

4.Данаш Бейбарыс Мұхитұлы – Созақ аудандық ветеринариялық қызметі бөлімінің мал дәрігері, «Нұрлы әлем» партиясы Созақ аудандық филиалының өкілі;

5. Бәжібаев Ерболат Әділханұлы- жұмыссыз, «Созақ жастары» қоғамдық бірлестігінің өкілі;

6. Эшжанов Бахтжан Нурпулатович- Созақ мектеп-гимназиясының мұғалімі, «Желтоқсан ардагерлері» қоғамдық бірлестігінің өкілі;

7. Шойбекова Айсплу Рысбайқызы- Созақ ауылдық округі әкімі аппаратының статисті, «Әйелдер» кеңесі қоғамдық бірлестігінің өкілі.

№705 сайлау учаскесі бойынша

Орналасқан жері: Түркістан облысы, Созақ ауданы, Созақ ауылдық округі, Созақ ауылы, Қ.Тоқмұхамедов көшесі №3А, Түркістан облысының білім басқармасының Созақ ауданының білім бөлімінің «Науайы атындағы жалпы білім беретін мектеп» коммуналдық мемлекеттік мекемесінің ғимараты.

1. Балтабаев Нурмухаммед Рысбаевич- Науайы атындағы жалпы білім беретін мектебінің директоры, «Аманат» партиясы Созақ аудандық филиалының өкілі;

2.Байқұрманов Арман Мұхатайұлы – Созақ ауылдық спорт алаңының меңгерушісі, «Ақ жол» партиясы Созақ аудандық филиалының өкілі;

3.Мамықов Бағдат Амангелдіұлы - Науайы атындағы жалпы білім беретін мектебінің мұғалімі, «Ауыл» партиясы Созақ аудандық филиалының өкілі;

4.Кадирқұлов Закиржан Сайлауович – №1 колледжде мұғалім, «Нұрлы әлем» партиясы Созақ аудандық филиалының өкілі;

5. Сұлтан Құндызай Ергешбайқызы- Науайы атындағы жалпы білім беретін мектебінің психологы, «Созақ жастары» қоғамдық бірлестігінің өкілі;

6. Мирзахан Эліра Ибрахимқызы- жұмыссыз, «Бақ-Нұры» қоғамдық бірлестігінің өкілі;

7. Жумабекова Камшат Оралбековна- Созақ ауылдық округі әкімі аппаратында мұрағатшы, «Желтоқсан ардагерлері» қоғамдық бірлестігінің өкілі;

8. Идирисова Шахназа Ахметовна- Науайы атындағы жалпы орта мектебінің мұғалімі, «Созақ аудандық ардагерлер» қоғамдық бірлестігінің өкілі;

9. Нуржанбаева Гулнара Амангелдиевна- Созақ ауылдық мәдениет үйінің әдіскері, «Әйелдер» кеңесі қоғамдық бірлестігінің өкілі.

№706 сайлау учаскесі бойынша

Орналасқан жері: Түркістан облысы, Созақ ауданы, Созақ ауылдық округі, Көктөбе ауылы, Суындық көшесі №130, Түркістан облысының білім басқармасының Созақ ауданының білім бөлімінің «Суындық жалпы білім беретін мектеп» коммуналдық мемлекеттік мекемесінің ғимараты.

1. Мұсаев Нұрлан Сұлтанұлы- Суындық жалпы білім беретін мектебінің директоры, «Аманат» партиясы Созақ аудандық филиалының өкілі;

2. Жанатбек Асқат Жарқынбекұлы – жұмыссыз, «Желтоқсан ардагерлері» қоғамдық бірлестігінің өкілі;

3.Кенжебаев Қадырхан Оралбекұлы - Суындық жалпы білім беретін мектебінің жұмысшысы, «Ауыл» партиясы Созақ аудандық филиалының өкілі;

4.Жұмахан Фархат Темірәліұлы – жұмыссыз, «Нұрлы әлем» партиясы Созақ аудандық филиалының өкілі;

5. Абдреев Нұрбол Ақылтайұлы- жұмыссыз, «Созақ жастары» қоғамдық бірлестігінің өкілі.

№707 сайлау учаскесі бойынша

Орналасқан жері: Түркістан облысы, Созақ ауданы, Созақ ауылдық округі, Ыбырай ауылы, Ынтымақ көшесі №42, Түркістан облысының білім басқармасының Созақ ауданының білім бөлімінің «Құрманғазы атындағы шағын жинақты жалпы білім беретін мектеп» коммуналдық мемлекеттік мекемесінің ғимараты.

1. Маханов Алдаберген Орынтаевич- Құрманғазы атындағы шағын жинақты жалпы білім беретін мектебінің директоры, «Аманат» партиясы Созақ аудандық филиалының өкілі;

2.Белжан Ермек Орынбайұлы - жұмыссыз, «Желтоқсан ардагерлері» қоғамдық бірлестігінің өкілі;

3.Нұржанбаев Әжіқали Сейітұлы - Құрманғазы атындағы шағын жинақты жалпы білім беретін мектебінің мұғалімі, «Ауыл» партиясы Созақ аудандық филиалының өкілі;

4.Мұхымбеков Нахып Есенгелдіұлы – Созақ аудандық орман және жануарларды қорғау мекемесінің орманшысы, «Нұрлы әлем» партиясы Созақ аудандық филиалының өкілі;

5. Бейсембиев Кенжеғали Көлшікбайұлы- Оңтүстік жарық Транзитінің электрик-монтер, «Созақ жастары» қоғамдық бірлестігінің өкілі.

№708 сайлау учаскесі бойынша

Орналасқан жері: Түркістан облысы, Созақ ауданы, Созақ ауылдық округі, Созақ ауылы, М.Әуезов көшесі №39А, Түркістан облысының білім басқармасының «№1 колледж» мемлекеттік коммуналдық қазыналық кәсіпорының ғимараты.

- Сағындықов Аскербек Колхозұлы - Түркістан облысының білім басқармасының «№1 колледж директорының оқу-ісі жөніндегі орынбасары, «Amanat» партиясы Созақ аудандық филиалының өкілі;
- Асылбеков Дүйсенбек Бегалиевич – Созақ жалпы орта мектеп гимназиясының мұғалімі, «Ақ жол» партиясы Созақ аудандық филиалының өкілі;
- Мақұлбаева Ләззат Айтбайқызы – Созақ мектеп гимназиясының мұғалімі, «Ауыл» партиясы Созақ аудандық филиалының өкілі;
- Байжигитова Гульнара Сайлауовна – Созақ балабақшасының мұғалімі, «Нұрлы әлем» партиясы Созақ аудандық филиалының өкілі;
- Дүйсенбекова Арайлым Абдикадыровна - Созақ ауылдық округі әкімі аппаратының әлеуметтік қызметкері, «Созақ жастары» қоғамдық бірлестігінің өкілі;
- Гайпаев Мурат Апбазович - №1 колледждің мұғалімі, «Желтоқсан ардагерлері» қоғамдық бірлестігінің өкілі;
- Танатаров Баглан Абдрахманович - №1 колледж директорының тәрбие жөніндегі орынбасары, «Әйелдер» кеңесі қоғамдық бірлестігінің өкілі.

№709 сайлау учаскесі бойынша

- Орналасқан жері: Түркістан облысы, Созақ ауданы, Қарақұр ауылдық округі, Қарақұр ауылы, Үсенбай көшесі №27, Түркістан облысының білім басқармасының Созақ ауданының білім бөлімінің «Қарақұр жалпы білім беретін мектеп» коммуналдық мемлекеттік мекемесінің ғимараты.
- Смайыл Қанат Қантайұлы - Қарақұр жалпы білім беретін мектеп директорының орынбасары, «Amanat» партиясы Созақ аудандық филиалының өкілі;
 - Мұсағалиева Жанат Шекербекқызы – Қарақұр жалпы білім беретін мектептің кітапханашысы, «Ақ жол» партиясы Созақ аудандық филиалының өкілі;
 - Қалдаулетов Белгібай Атымтайұлы – жеке кәсіпкер, «Ауыл» партиясы Созақ аудандық филиалының өкілі;
 - Жетібәева Роза Қуанышқызы – Айгөлек бөбекжай балабақшасының меңгерушісі, «Нұрлы әлем» партиясы Созақ аудандық филиалының өкілі;
 - Асанов Нурбол Мамедивич - Қарақұр атындағы жалпы білім беретін мектебінің мұғалімі, «Созақ жастары» қоғамдық бірлестігінің өкілі;
 - Алмаханбетова Жадра Мейрбековна - Қарақұр ауылдық амбулаториясының мейірбикесі, «Желтоқсан ардагерлері» қоғамдық бірлестігінің өкілі;
 - Малбағарова Айнаш Құдіретқызы - Қарақұр ауылдық округі әкімі аппаратының статисті, «Әйелдер» кеңесі қоғамдық бірлестігінің өкілі.

№710 сайлау учаскесі бойынша

- Орналасқан жері: Түркістан облысы, Созақ ауданы, Қарақұр ауылдық округі, Раң ауылы, Раң көшесі №1А, Түркістан облысының білім басқармасының Созақ ауданының білім бөлімінің «Б.Батырбекова атындағы шағын жинақты жалпы білім беретін мектеп» коммуналдық мемлекеттік мекемесінің ғимараты.
- Ибрайымов Айдар Тілеубекұлы - Б.Батырбекова атындағы шағын жинақты жалпы білім беретін мектебінің кәсіби бағдар беру педагогы, «Amanat» партиясы Созақ аудандық филиалының өкілі;
 - Қалеке Жанболат Елтайұлы – ГРЭ-7 өндірісінде оператор, «Желтоқсан ардагерлері» қоғамдық бірлестігінің өкілі;
 - Шыназов Азат Маратұлы – «Алтынтау» ЖШС-ның геологы, «Ауыл» партиясы Созақ аудандық филиалының өкілі;
 - Байдаулетов Арман Ермекович – Олимпик ЖШС орманшысы, «Нұрлы әлем» партиясы Созақ аудандық филиалының өкілі;
 - Жаксыбаев Медет Данабекович - Б.Батырбекова атындағы жалпы білім беретін мектебінің мұғалімі, «Созақ жастары» қоғамдық бірлестігінің өкілі.

№711 сайлау учаскесі бойынша

- Орналасқан жері: Түркістан облысы, Созақ ауданы, Қарақұр ауылдық округі, Шаға ауылы, Шаға көшесі №20Б, Түркістан облысының білім басқармасының Созақ ауданының білім бөлімінің «С.Бақбергенов атындағы шағын жинақты жалпы білім беретін мектеп» коммуналдық мемлекеттік мекемесінің ғимараты.
- Оспанов Дайырбек Шегебайұлы - С.Бақбергенов атындағы шағын жинақты жалпы білім беретін мектебінің директоры, «Amanat» партиясы Созақ аудандық филиалының өкілі;
 - Мақұлбеков Сүйенші Әуесбекұлы – С.Бақбергенов атындағы шағын жинақты жалпы білім беретін мектебінің оқу ісі жөніндегі орынбасары, «Ақ жол» партиясы Созақ аудандық филиалының өкілі;
 - Тажибаева Гулзада Керимхановна – «Балдаурен» бөбекжай бала бақшасының әдіскері, «Ауыл» партиясы Созақ аудандық филиалының өкілі;
 - Әймешова Майра Әптіқалықызы - «Балдаурен» балабақшасының тәрбиешісі, «Нұрлы әлем» партиясы Созақ аудандық филиалының өкілі;
 - Макулбеков Берик Аманович - ГРЭ-7 өндірісінде бұрғылаушы, «Созақ жастары» қоғамдық бірлестігінің өкілі.

№712 сайлау учаскесі бойынша

- Орналасқан жері: Түркістан облысы, Созақ ауданы, Қаратау ауылдық округі, Бақырлы ауылы, Жиенбет батыр көшесі нөмерсіз, ауылдық мәдениет үйінің ғимараты.
- Төлепов Ерғали Қаржаубайұлы - Панфилов атындағы шағын жинақты жалпы білім беретін мектебінің директоры, «Amanat» партиясы Созақ аудандық филиалының өкілі;

- Жоламанов Берик Сағындықович – Қаратау ауылдық ауруханасында қоймашы, «Ақ жол» партиясы Созақ аудандық филиалының өкілі;
- Естауов Саулет Әбіласанұлы – Созақ аудандық жастар ресурстық орталығының әдіскері, «Ауыл» партиясы Созақ аудандық филиалының өкілі;
- Абилхаиров Сабит Нурдильдаевич - Панфилов атындағы шағын жинақты жалпы білім беретін мектебінің мұғалімі, «Нұрлы әлем» партиясы Созақ аудандық филиалының өкілі;
- Аксакалова Гульнара Абдикадыровна - Қаратау ауылдық округі әкімі аппаратының әлеуметтік қызметкері, «Созақ жастары» қоғамдық бірлестігінің өкілі;

№713 сайлау учаскесі бойынша

- Орналасқан жері: Түркістан облысы, Созақ ауданы, Қаратау ауылдық округі, Ақсүмбе ауылы, Ақбиеш көшесі №2А, Түркістан облысының білім басқармасының Созақ ауданының білім бөлімінің «С.Қожанов атындағы шағын жинақты жалпы білім беретін мектеп» коммуналдық мемлекеттік мекемесінің ғимараты.
- Алмаханов Мейрам Абдіхалықұлы - С.Қожанов атындағы шағын жинақты жалпы білім беретін мектебінің директоры, «Amanat» партиясы Созақ аудандық филиалының өкілі;
 - Берікұлақов Мұратжан Айтұғанұлы – С.Қожанов атындағы шағын жинақты білім беретін мектебінің мұғалімі, «Ақ жол» партиясы Созақ аудандық филиалының өкілі;
 - Ашиенов Қонысбек Ширалиевич – Қаратау мәдениет үйінің мәдени ұйымдастырушысы, «Ауыл» партиясы Созақ аудандық филиалының өкілі;
 - Нуржанбаева Ботағоз Абдигалпаповна - Жеке кәсіпкер, «Нұрлы әлем» қоғамдық бірлестігінің өкілі;
 - Жумадилова Феруза Смутуллаевна - Аудандық орталық ауруханасының медбикесі, «Созақ жастары» қоғамдық бірлестігінің өкілі.

№714 сайлау учаскесі бойынша

- Орналасқан жері: Түркістан облысы, Созақ ауданы, Қаратау ауылдық округі, Саржаз ауылы, 1 көшесі №41, Түркістан облысының білім басқармасының Созақ ауданының білім бөлімінің «Саржаз» шағын жинақты негізгі орта мектеп» коммуналдық мемлекеттік мекемесінің ғимараты.
- Байдилдаева Алма Оразовна - Саржаз шағын жинақты негізгі орта мектебінің директоры, «Amanat» партиясы Созақ аудандық филиалының өкілі;
 - Жақыпбаев Жалғас Оралбекұлы – Саржаз шағын жинақты негізгі орта мектебінің тәлімгері, «Ақ жол» партиясы Созақ аудандық филиалының өкілі;
 - Ештай Нұржан Алпанұлы – Қаратау ауылдық ФАП қарауылы, «Ауыл» партиясы Созақ аудандық филиалының өкілі;
 - Смайлова Қызғалдақ Мұхидинқызы - Саржаз елді мекеніндегі ФАП жұмысшысы, «Нұрлы әлем» партиясы Созақ аудандық филиалының өкілі;
 - Қасымова Шамшат Мақсұтқызы - жұмыссыз, «Созақ жастары» қоғамдық бірлестігінің өкілі.

№715 сайлау учаскесі бойынша

- Орналасқан жері: Түркістан облысы, Созақ ауданы, Жуантөбе ауылдық округі, Жуантөбе ауылы, Б.Достайұлы көшесі №35, Түркістан облысының білім басқармасының Созақ ауданының білім бөлімінің «С.Сейфуллин атындағы жалпы білім беретін мектеп» коммуналдық мемлекеттік мекемесінің ғимараты.
- Сейтқазиева Бақтыгүл Фаниқызы – «С.Сейфуллин» атындағы жалпы орта мектебінің директоры, «Amanat» партиясы Созақ аудандық филиалының өкілі;
 - Қырқымбаева Қызжан Ақбердіқызы – Ақбота бөбекжай балабақшасының меңгерушісі, «Ақ жол» партиясы Созақ аудандық филиалының өкілі;
 - Шаймерденов Кайсарбек Отенбаевич – Жуантөбе ауылдық обаға қарсы бекетінің күзетшісі, «Ауыл» партиясы Созақ аудандық филиалының өкілі;
 - Маратқызы Айдана - С.Сейфуллин атындағы жалпы орта мектебінің тәлімгері, «Нұрлы әлем» партиясы Созақ аудандық филиалының өкілі;
 - Ерубаев Ақтай Мухтарович - С.Сейфуллин атындағы жалпы білім беретін мектебінің тәрбие ісі жөніндегі орынбасары, «Созақ жастары» қоғамдық бірлестігінің өкілі;
 - Дүйсебаева Галия Мамырбекқызы - Жуантөбе ауылдық округі әкімі аппаратының әлеуметтік қызметкері, «Желтоқсан ардагерлері» қоғамдық бірлестігінің өкілі;
 - Болатқызы Есенкүл - Созақ ауданы әкімдігінің жұмыспен қамту және әлеуметтік бағдарламалар бөлімінің әлеуметтік қызметкері, «Әйелдер» кеңесі қоғамдық бірлестігінің өкілі.

№717 сайлау учаскесі бойынша

- Орналасқан жері: Түркістан облысы, Созақ ауданы, Тасты ауылдық округі, Тасты ауылы, Қазақстан көшесі №14, Түркістан облысының білім басқармасының Созақ ауданының білім бөлімінің «Абай атындағы жалпы білім беретін мектеп» коммуналдық мемлекеттік мекемесінің ғимараты.
- Мырзабеков Бағдат Отарбайұлы – «Абай» атындағы жалпы орта білім беретін мектептің мұғалімі, «Amanat» партиясы Созақ аудандық филиалының өкілі;
 - Қойлыбаев Алмасхан Сейілханұлы – жұмыссыз, «Ақ жол» партиясы Созақ аудандық филиалының өкілі;

- Жунисов Ерлан Жумабекович - жұмыссыз, «Ауыл» партиясы Созақ аудандық филиалының өкілі;
- Қазақбаев Агабек Мейрамбекович - «Абай» атындағы жалпы орта білім беретін мектептің мұғалімі, «Нұрлы әлем» партиясы Созақ аудандық филиалының өкілі;
- Онбаев Дарын Өскенбайұлы - Тасты ауылдық округіндегі жастар-ісі жөніндегі маманы, «Созақ жастары» қоғамдық бірлестігінің өкілі.

№718 сайлау учаскесі бойынша

- Орналасқан жері: Түркістан облысы, Созақ ауданы, Тасты ауылдық округі, Қылти ауылы, нөмірсіз, Түркістан облысының қоғамдық денсаулық басқармасының «Созақ аудандық орталық ауруханасы» шаруашылық жүргізу құқығындағы мемлекеттік коммуналдық кәсіпорны «Қылти» медициналық бекетінің ғимараты.
- Сәрсенов Серік Сұттемгенұлы – Созақ аудандық ветеринария бөлімінің меңгерушісі, «Amanat» партиясы Созақ аудандық филиалының өкілі;
 - Амангелдиев Дидар Бағдатұлы – Тасты-Шу тоқтық су жүйесінің директоры, «Желтоқсан ардагерлері» қоғамдық бірлестігінің өкілі;
 - Асанова Тамара Сатымбекқызы - Абай атындағы шағын жинақты жалпы білім беретін мектебінің мұғалімі, «Ауыл» партиясы Созақ аудандық филиалының өкілі;
 - Шанахов Асхат Мейрамұлы - Абай атындағы жалпы білім беретін мектебінің мұғалімі, «Нұрлы әлем» партиясы Созақ аудандық филиалының өкілі;
 - Жумабаев Еркебулан Төлеугалиевич - жұмыссыз, «Созақ жастары» қоғамдық бірлестігінің өкілі;

№719 сайлау учаскесі бойынша

- Орналасқан жері: Түркістан облысы, Созақ ауданы, Шу ауылдық округі, Шу ауылы, А.Иманов көшесі №13, Түркістан облысының білім басқармасының Созақ ауданының білім бөлімінің «Ж.Қаламбаев атындағы шағын жинақты жалпы білім беретін мектеп» коммуналдық мемлекеттік мекемесінің ғимараты.
- Мүсіреп Фабит Беркімбаев – Ж.Қаламбаев атындағы жалпы орта мектебінің директоры, «Amanat» партиясы Созақ аудандық филиалының өкілі;
 - Кенешбаев Канат Пернебаевич – Шу ауылдық округінің ветеринария меңгерушісі, «Ақ жол» партиясы Созақ аудандық филиалының өкілі;
 - Дастан Сейсенбек Олжабайұлы – Шу ауылдық округі әкімі аппаратының қарауылы, «Ауыл» партиясы Созақ аудандық филиалының өкілі;
 - Кәрібаев Аманәлі Мырзатайұлы - Ж.Қаламбаев атындағы жалпы орта мектебінің директорының оқу ісі жөніндегі орынбасары, «Нұрлы әлем» партиясы Созақ аудандық филиалының өкілі;
 - Жанабиллов Баһадур Тұрсынбайұлы - Шу ауылдық клубының мәдени ұйымдастырушысы, «Созақ жастары» қоғамдық бірлестігінің өкілі.

№720 сайлау учаскесі бойынша

- Орналасқан жері: Түркістан облысы, Созақ ауданы, Қыземшек кенті, 2 ықшамауданы №1А, Түркістан облысының білім басқармасының Созақ ауданының білім бөлімінің «Л.Бөкенов атындағы жалпы білім беретін мектеп» коммуналдық мемлекеттік мекемесінің ғимараты.
- Нартайұлы Бақытжан – Жеке кәсіпкер, «Amanat» партиясы Созақ аудандық филиалының өкілі;
 - Зулхарнаева Құралай Амантайқызы – Л.Бөкенов атындағы жалпы білім беретін мектебінің директоры, «Ақ жол» партиясы Созақ аудандық филиалының өкілі;
 - Тұмарбеков Даурен Бақтиярович – «Степное-Ру» филиалының бөлім басшысы, «Созақ аудандық мүгедектер» қоғамдық бірлестігінің өкілі;
 - Утебаева Гулбану Оразбековна - Л.Бөкенов атындағы жалпы білім беретін мектебінің оқу ісі жөніндегі орынбасары, «Нұрлы әлем» партиясы Созақ аудандық филиалының өкілі;
 - Пернебай Рауан Романұлы - Жастар ресурстық орталығының жастар маманы, «Созақ жастары» қоғамдық бірлестігінің өкілі;
 - Қойлыбаев Мақсат Жолдыбайұлы - Л.Бөкенов атындағы жалпы білім беретін мектеп директорының шаруашылық орынбасары, «Бақ-Нұры» қоғамдық бірлестігінің өкілі;
 - Сығалаев Олжас Кабылович - ЦАПБ ЖШС-нің бас механигі, «Желтоқсан ардагерлері» қоғамдық бірлестігінің өкілі.

№721 сайлау учаскесі бойынша

- Орналасқан жері: Түркістан облысы, Созақ ауданы, Қыземшек кенті, Тайқоңыр ауылы, Тұлпар көшесі №41, Түркістан облысының білім басқармасының Созақ ауданының білім бөлімінің «Т.Момбеков атындағы жалпы білім беретін мектеп» коммуналдық мемлекеттік мекемесінің ғимараты.
- Омарқызы Айсулу – «Т.Момбеков» атындағы жалпы орта мектебінің директоры, «Amanat» партиясы Созақ аудандық филиалының өкілі;
 - Ыбраев Сабит Мухамедярович – Тайқоңыр мәдениет үйінің әдіскері, «Ақ жол» партиясы Созақ аудандық филиалының өкілі;
 - Бейсенбиева Жанерке Әуелбекқызы – ГРЭ-7 өндіріс орнында кадр бөлімінің маманы, «Бақ-Нұры» қоғамдық бірлестігінің өкілі;
 - Тікенов Дәурен Маратұлы - Т.Момбеков атындағы жалпы орта мектебінің мұғалімі, «Нұрлы әлем» партиясы Созақ аудандық филиалының өкілі;
 - Нұркелекова Гуля Төлегенқызы - Волковгеология ЖШС-нің кадр басшысы, «Созақ жастары» қоғамдық бірлестігінің өкілі.

(Соңы. Басы 5-6-7-беттерде).

№722 сайлау учаскесі бойынша

Орналасқан жері: Түркістан облысы, Созақ ауданы, Таукент кенті, 1 ықшамауданы №52, Түркістан облысының білім басқармасының Созақ ауданының білім бөлімінің «І.Кеңесбаев атындағы жалпы білім беретін мектеп» коммуналдық мемлекеттік мекемесінің ғимараты.

1.Әлжанов Мақсат Амангелдіұлы – І.Кеңесбаев атындағы жалпы білім беретін мектебінің мұғалімі, «Аманат» партиясы Созақ аудандық филиалының өкілі;

2.Момбекова Салтанат Тулегеновна – І.Кеңесбаев атындағы жалпы білім беретін мектебінің мұғалімі, «Ақ жол» партиясы Созақ аудандық филиалының өкілі;

3.Дүйсенов Нұржан Қуанышұлы – Уран Қуат ЖШС-нің жұмысшысы, «Ауыл» партиясы Созақ аудандық филиалының өкілі;

4.Науанова Акбота Мухамедғалиевна - І.Кеңесбаев атындағы жалпы білім беретін мектебінің мұғалімі, «Нұрлы әлем» партиясы Созақ аудандық филиалының өкілі;

5.Құлмырзаева Гүлдана Қажымұханқызы- Таукент кенті әкімі аппаратының іс-жүргізушісі, «Созақ жастары» қоғамдық бірлестігінің өкілі;

6.Мейрбекова Айгуль Жаркынбековна- аудан әкімдігінің жұмыспен қамту және әлеуметтік бағдарламалар бөлімінің әлеуметтік қызметкері, «Бақ-Нұры» қоғамдық бірлестігінің өкілі;

7.Аманжол Сафуан Мәдиұлы- І.Кенесбаев атындағы жалпы білім беретін мектебінің мұғалімі, «Желтоқсан ардагерлері» қоғамдық бірлестігінің өкілі;

8.Асанбеков Жасулан Серикович- Шолаққорған су мекемесінің есепшісі, «Созақ аудандық ардагерлер» қоғамдық бірлестігінің өкілі;

9.Исатай Әлия Төленқызы- Таукент кенті әкімі аппаратының әлеуметтік қызметкері, «Әйелдер» кеңесі қоғамдық бірлестігінің өкілі.

№723 сайлау учаскесі бойынша

Орналасқан жері: Түркістан облысы, Созақ ауданы, Таукент кенті, І.Кеңесбаев көшесі №136,Түркістан облысының білім басқармасының Созақ ауданының білім бөлімінің «С.Әліұлы атындағы жалпы білім беретін мектеп» коммуналдық мемлекеттік мекемесінің ғимараты.

1.Дузеннова Гулзат Ескараевна - С.Әліұлы атындағы жалпы білім беретін мектебінің тәрбие ісі жөніндегі орынбасары, «Аманат» партиясы Созақ аудандық филиалының өкілі;

2.Өміртаева Аруна Ахметқызы – С.Әліұлы атындағы жалпы білім беретін мектебінің мұғалімі,«Ақ жол» партиясы Созақ аудандық филиалының өкілі;

3.Есбергенов Сейлбек Бердибекович – Жүктерді тасымалдаудың орталықтандырылған базасының бөлім басшысы, «Ауыл» партиясы Созақ аудандық филиалының өкілі;

4.Усенов Серикхан Болысович – Уран Қуат ЖШС-нің бөлім басшысы «Нұрлы әлем» партиясы Созақ аудандық филиалының өкілі;

5. Жанысбаев Нуржан Төребекұлы- Таукент кенті әкімі аппаратының мұрағатшысы, «Созақ жастары» қоғамдық бірлестігінің өкілі;

6. Дүйсенов Усен Қуанышович- Шолаққорған су МКК Таукент филиалының маманы, «Бақ-Нұры» қоғамдық бірлестігінің өкілі;

7. Абишов Нурлан Алтаевич- С.Әліұлы атындағы жалпы білім беретін мектебінің мұғалімі, «Желтоқсан ардагерлері» қоғамдық бірлестігінің өкілі.

№724 сайлау учаскесі бойынша

Орналасқан жері: Түркістан облысы, Созақ ауданы, Таукент кенті, І.Кеңесбаев көшесі №165, Түркістан облысының білім басқармасының Созақ ауданының білім бөлімінің «Болашақ бөбекжай-балабақшасы» мемлекеттік коммуналдық қазыналық кәсіпорынның ғимараты.

1. Есмұрзаев Ерлан Жаманбалаевич – «С.Әліұлы» атындағы жалпы білім беретін мектебінің директор орынбасары, «Аманат» партиясы Созақ аудандық филиалының өкілі;

2.Тажиева Сандуғаш Оразымбетқызы – Таукент гүлдері бөбекжай балабақша меңгерушісі, «Ақ жол» партиясы Созақ аудандық филиалының өкілі;

3.Мукымбеков Болат Есенгелдиевич –зейнеткер, «Ауыл» партиясы Созақ аудандық филиалының өкілі;

4.Алтыбаева Меруерт Қуанышбаевна – Болашақ бөбекжай-балабақшасының әдіскері, «Нұрлы әлем» партиясы Созақ аудандық филиалының өкілі;

5. Асетбеков Абзал Шекербекович- С.Әліұлы атындағы жалпы білім беретін мектебінің мұғалімі, «Созақ жастары» қоғамдық бірлестігінің өкілі.

№892 сайлау учаскесі бойынша

Орналасқан жері: Түркістан облысы, Созақ ауданы, Шолаққорған ауылдық округі, Шолаққорған ауылы, С.Тоқпанбетов көшесі №1А, Түркістан облысының білім басқармасының Созақ ауданының білім бөлімінің «Нәзір Төреқұлов атындағы ІТ мектеп-лицей» коммуналдық мемлекеттік мекемесінің ғимараты.

1. Тұғышбайұлы Ерболат – Созақ ауданы әкімдігінің жұмыспен қамту және әлеуметтік бағдарламалар бөлімінің бөлім меңгерушісі, «Аманат» партиясы Созақ аудандық филиалының өкілі;

2. Ордабаев Сәбит Досымбекұлы – Н.Төреқұлов атындағы ІТ мектеп-лицейінің мұғалімі,«Ақ жол» партиясы Созақ аудандық филиалының өкілі;

3.Бабиев Хамит Амангелдіұлы –Шолаққорған ауылдық округі әкімі аппаратының әскери есеп столы жөніндегі бас маманы, «Ауыл» партиясы Созақ аудандық филиалының өкілі;

4.Әлен Назерке Қалиқызы – Ы.Алтынсарин атындағы жалпы орта мектептің мұғалімі, «Нұрлы әлем» партиясы Созақ аудандық филиалының өкілі;

5. Бекбергелұлы Жандар- Мыңжылқы мәдениет үйінің жүргізушісі, «Созақ жастары» қоғамдық бірлестігінің өкілі;

6. Жарымбетов Болат Есейұлы- Созақ ауданы әкімдігінің жұмыспен қамту және әлеуметтік бағдарламалар бөлімінің әлеуметтік қызметкері, «Бақ-Нұры» қоғамдық бірлестігінің өкілі;

7. Шарапов Ардақ Кожатаевич- Н.Төреқұлов атындағы ІТ мектеп-лицей директорының орынбасары, «Желтоқсан ардагерлері» қоғамдық бірлестігінің өкілі.

* * *

**Созақ аудандық мәслихатының
2023 жылғы 27 желтоқсандағы
№83 ШЕШІМІ****Созақ аудандық мәслихатының 2023 жылғы 17 қаңтардағы «Округтік сайлау комиссияларының мүшелерін сайлау туралы» №163 шешіміне өзгерістер енгізу туралы**

Қазақстан Республикасының 1995 жылғы 28 қыркүйектегі «Қазақстан Республикасындағы сайлау туралы» Конституциялық Заңының 10 бабына және Қазақстан Республикасының 2001 жылғы 23 қаңтардағы «Қазақстан Республикасындағы жергілікті мемлекеттік басқару және өзін-өзі басқару туралы» Заңының 6 бабына сәйкес, Созақ аудандық мәслихаты ШЕШІМ ҚАБЫЛДАДЫ:

1. Созақ аудандық мәслихатының 2023 жылғы 17 қаңтардағы «Округтік сайлау комиссияларының мүшелерін сайлау туралы» №163 шешіміне өзгерістер енгізіліп, ұсынылып отырған құрамы қосымшаға сәйкес сайлансын. (қосымша жалғасады).

**Аудандық мәслихат
төрағасы****О.Жәмиев***Созақ аудандық мәслихатының
2023 жылғы 27 желтоқсандағы
№83 шешіміне қосымша***Округтік сайлау комиссияларының
құрамы:****№1 Молдағұлова сайлау округі бойынша**

Орталығы –Созақ ауданы, Шолаққорған ауылдық округі, Шолаққорған елді мекені, Ә.Молдағұлова көшесі, №59 ғимараты, Түркістан облысы дене шынықтыру және спорт басқармасының “Созақ аудандық №1 балалар мен жасөспірімдер спорт мектебі” коммуналдық мемлекеттік мекемесі.

Шекарасы: №689 Қарабұлақ, №690 Жеткеншек, №692 Молдағұлова сайлау учаскелерінің аумағы.

1. Бейсен Іңкәр Әлібекқызы- Ә.Молдағұлова атындағы жалпы орта мектеп директорының орынбасары, «AMANAT» партиясы Созақ аудандық филиалы;

2. Нұрланұлы Бағлан –Созақ аудандық салық комитетінің бас маман заңгері, «Ауыл» Халықтық-демократиялық патриоттық партиясы» қоғамдық бірлестігінің Түркістан облысы бойынша филиалы;

3. Мусабеков Сержан Алпысбаевич- А.Байтұрсынов атындағы жалпы орта мектебінің мұғалімі комму-

налдық мемлекеттік мекемесінің мұғалімі, Созақ ауданы «Созақ жастары» қоғамдық бірлестігі;

4. Оразбекова Назира Бекенқызы- Ә.Молдағұлова атындағы жалпы орта мектебінің мұғалімі, Созақ ауданы «Нұрлы-Әлем» қоғамдық бірлестігі.

№2 Теріскей сайлау округі бойынша

Орталығы - Созақ ауданы, Шолаққорған ауылдық округі, Шолаққорған елді мекені, Жібек жолы 2 көшесі, №72 ғимараты, “А.Сүлейменов атындағы жалпы орта мектебі” коммуналдық мемлекеттік мекемесі.

Шекарасы: №691 Теріскей сайлау учаскесінің аумағы.

1. Оспанов Даурен Дуйсенович- Созақ аудандық емханасының заңгері, «AMANAT» партиясы Созақ аудандық филиалы;

2. Өмірзақ Ердаулет Темірханұлы – Созақ аудандық спорт клубының жаттықтырушысы, Созақ ауданы «Желтоқсан-Ардагерлері» қоғамдық бірлестігі.

3.Қарлыбекұлы Елмұрат- А.Сүлейменов атындағы жалпы орта мектебінің мұғалімі, Созақ ауданы «Созақ жастары» қоғамдық бірлестігі;

№3 Шолаққорған сайлау округі бойынша

Орталығы - Созақ ауданы, Шолаққорған ауылдық округі, Шолаққорған елді мекені, Абылай хан көшесі, №3 ғимараты, “А.Байтұрсынов атындағы жалпы орта мектебі” коммуналдық мемлекеттік мекемесі.

Шекарасы: №693 Шолаққорған, №687 Абай сайлау учаскелерінің аумағы.

1. Әлжанов Ролан Ізбасарұлы- Созақ ауданы тілдерді дамыту бөлімінің басшысы, «AMANAT» партиясы Созақ аудандық филиалы;

2. Сейтбек Айдос Әбілханұлы- Созақ аудандық мұрағатының маманы, Созақ ауданы «Нұрлы-Әлем» қоғамдық бірлестігі.

№4 Мыңжылқы сайлау округі бойынша

Орталығы - Созақ ауданы, Шолаққорған ауылдық округі, Шолаққорған елді мекені, Жібек жолы көшесі, №5 ғимараты, Созақ ауданы әкімдігінің мәдениет, тілдерді дамыту, дене шынықтыру және спорт бөлімінің “Мыңжылқы” мәдениет сарайы” мемлекеттік коммуналдық қазыналық кәсіпорны.

Шекарасы: №694 Мыңжылқы сайлау учаскесінің аумағы.

1. Назаров Рауан Мырзаханұлы- Ы.Алтынсарин атындағы жалпы орта мектеп директорының орынбасары, «AMANAT» партиясы Созақ аудандық филиалы;

2. Төлбасиева Индира Сатыбалдықызы- Ы.Алтынсарин атындағы жалпы орта мектебінің мұғалімі, Созақ ауданы «Созақ жастары» қоғамдық бірлестігі

3. Елеусіз Дидар Рахатұлы - жұмыссыз, Созақ ауданы «Желтоқсан Ардагерлері» қоғамдық бірлестігі.

№5 Наурыз сайлау округі бойынша

Орталығы- Созақ ауданы, Шолаққорған ауылдық округі, Шолаққорған елді мекені, С.Тоқпанбетов көшесі, №1А ғимараты, “Нәзір Төреқұлов атындағы ІТ-мектеп-лицейі” коммуналдық мемлекеттік мекемесі.

Шекарасы: №892 Наурыз, №723 Жыныс сайлау учаскелерінің аумағы.

1. Төлепбергелұлы Олжас- Жастар ресурстық орталығының басшысы, «AMANAT» партиясы Созақ аудандық филиалы;

2. Мустафаева Лайла Қуандықовна- Нәзір Төреқұлов атындағы ІТ-мектеп-лицейінің мұғалімі, Созақ ауданы «Желтоқсан-Ардагерлері» қоғамдық бірлестігі.

№10 Науайы сайлау округі бойынша

Орталығы-Созақ ауданы, Созақ ауылдық округі, Созақ елді мекені, Қ.Тоқмұхамедов көшесі, №3А ғимараты, “Науайы атындағы жалпы орта мектебі” коммуналдық мемлекеттік мекемесі.

Шекарасы: №705 Науайы, №706 Көктөбе сайлау учаскелерінің аумағы.

1. Аметжанов Иса Саржанович- Науайы атындағы жалпы орта мектебінің мұғалімі, «AMANAT» партиясы Созақ аудандық филиалы;

№12 Жуантөбе сайлау округі бойынша

Орталығы-Созақ ауданы, Жуантөбе ауылдық округі, Жуантөбе елді мекені, Б.Достайұлы көшесі, №35 ғимараты, “С.Сейфуллин атындағы жалпы орта мектебі” коммуналдық мемлекеттік мекемесі.

Шекарасы: №715 Жуантөбе, №716 Қоңыратарық, №717 Тасты, №718 Қылти, №719 Шу сайлау учаскелерінің аумағы.

1. Оспанов Нурбол Николаевич- Ветеринариялық қызмет Жуантөбе ауылдық округіндегі ветеринариялық бекетінің меңгерушісі, «AMANAT» партиясы Созақ аудандық филиалы.

Сенімгерлік басқарушы:

"Agro-sozak" ЖШС**Меншік иесі-****"Созақ үні" газеті редакциясы"
жауапкершілігі шектеулі
серіктестігі****Директор:****Абилпаттаев Ержан
Бакытжанович****Бас редактор:
Теңізбаев Сәрсенбек
Сайлаубекұлы
Жауапты хатшы:
Мақсат Қарғабай****Редакция құрамы:**
Аға тілші-
Нұржамал МАЙУСОВА
Тілшілер-
Данияр БЕКОВ
Нұрсұлтан ШЕРТАЕВ
Біржан ЖАНДӘУЛЕТОВ
Дизайншы-
Асхан БАҚТЫБАЕВ
Терімші-
Бағила АЯЗБАЕВА
Фототілші-
Құрманш КЕРІМҚҰЛОВ

Қолжазбалар еңделеді, қайтарылмайды және оларға пікір жазылмайды. Редакция авторлар мақаласы мен жарнама мазмұнына және өздері әкелген суреттің сапасына жауап бермейді. Кей суреттер интернеттен алынады.

Компьютерлік бетпен өкі жарым беттен (250 жол) асқан материалдар қабылданбайды.
Газет Қазақстан Республикасы Ақпарат және Коммуникациялар Министрлігі Ақпарат комитетінде 2018 жылдың 6 қаңтар күні Астана қаласында тіркеліп, мерзімді баспасөз басылымын, ақпарат агенттігін және желілік басылымды есепке қою, қайта есепке қою туралы №17391-Г куәлігі берілген.

Газет редакцияның компьютер орталығында теріліп, беттелді. «Ар-принт» баспаханасында басылды. Шымкент қаласы, Ж.Ташенов көшесі, №24.

Таралу аумағы: Қазақстан Республикасы

**Газет А-3 көлем форматта
аптасына 2 рет шығады
Индекс 64450****Редакцияның мекен-жайы:** 161000, Шолаққорған ауылы, С.Қожанов көшесі, байланыс телефондары 4-15-30 (факс), 4-25-19, 4-28-97

А-ақысы төленген

**тапсырыс №
таралымы -
3500 дана****Кезекші редактор:**

М.Қарғабай.